БУРЯАД ОРОНОЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ АМАР МЭНДЭ!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 22 (13338) | 1971 оной январиин 27, среда | Сэн 2 мүн

Мүнөөдэр Улаан-Үдэ хотодо республикын колхоз, совхозуудай түрүүшүүлэй зүблөөн болохонь

АЛХАСАЯА УЛАМ ХУРДАДХАЯЛ!

Түүхэтэ ленинскэ ойн баярай жэл дүүрэһээр, тэрээнтэй хамта ...өтэ наймадахи табан жэл түгэсэһөөр һара шахуу боложо байна. ...ы совет арадтаяа хамта үргэн дэлгэр Буряад ороноймнай ажал... энэ үедэ хэһэн, бүтээһэн юумэеэ эрьен хаража, саашадаа бэс... ...хэ зорилгонуудаа тодорхойлжо, түрэл партиингаа XXIV съез... ...хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые хараалжа ...хай.

Эгээл иимэ зорилготойгоор мүнөөдэр Улаан-Үдэ хотодо респуб... ...ынай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн болохонь. Эндэ хэл... ...хөөрэлдэхэ юумэн олон. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада хүдөө... ...ажалшадай туйлаһан амжалтанууд нилээд ехэ. Энэ хугасаада ...зэргээр жэл бүри абтаһан хүдөө ажахын продукцине урдахи ...жэлэйхитэй сасуулжа үзэбэл, 22 процентээр ехэ болоно. Рес... ...ликамнай гүрэндэ ороохо таряа, хартаабха, мяха, һү, нооһо ү... ...худалдаха, тушааха табан жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэв. ...бһөө гадуур гүрэнэй амбаарта 42,9 мянга гаран тонно ороохо ..., 24 мянга гаран тонно хартаабха, 13,3 мянга гаран тонно мяхан, ... мянгаад тонно һүн, 40,2 миллион гаран үндэгэн, 2,3 мянган ...һоо үлүү нооһон оруулагдаа.

Энэ үедэ тараалангай талмай үргэдхэгдэжэ, ороохо тарянай, ...табхын ургаса зарим тэды дээшэлһэн байна. Колхоз, совхозууд... ...адууһа малай тоо толгой олошороо. Тэрэ тоодо үхэрэй тоо 8 ...центээр, хонидой — 17, шубуудай — 89 процентээр олон болоо. ...у моридой тоо тэрэл хэмдээ үлөө. Малай ашаг шэмэ дээшэлжэ, ...тоодо дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1682 килограмм һүн һаагда..., хонин бүриһөө 3,04 килограмм нооһон хайшалагдаһан, тахяа ...һөө 185 үндэгэн абтаһан байна.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада ниитын адууһа малые бүдүүн, ...тэ тэжээлээр, таряа талханай зүйлөөр хангаха, малай байра... ...ые бариха, тэндэхи ажал оньһожоруулха талаар нилээд хүдэл... ...гдэ.

Ленинскэ ойн баярай жэлдэ колхоз, совхозуудай ажалай бүтээ... ...дээшэлһэн, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдарһан байна. Тэрэнэй ...р совхозууднай бүхы дээрээ түрүүшынхеэ ашаг олзотой гараа. ...хозуудай бүхы олзо оршо 1969 онойхиһоо 26 процентээр ехэ ...һон байна.

Эдэ бүхы амжалтанууд нэн түрүүн хүдөөгэй ажалшадай, манай ...түрүүшүүлэй шударгыгаар, оролдосотойгоор хүдэлһэнэй, гүрэн тү... ...айхабтар ехэ туһа хүргэһэнэй ашаар туйлагдаа гэээшэ. Һүүлэй ...н жэлэй туршада республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэг... ...4642 шэнэ трактор, 1811 комбайн абажа, тракторнуудайнгаа 68 ...центые, комбайнуудайнгаа 66 процентые шэнэлһэн байха юм.

Теэд эдэ бүгэдөөрөө һанаагаа амархаар бэшэ. Шэнэ табан жэл... ...республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда бүри ехэ, ...харюусалгатай зорилгонууд табигдана. Илангаяа гүрэндэ мал ажалай ...продуктнуудые худалдалга эрид дээшэлхэ юм. Тэрэнине амжалта... ...тай бэелүүлхын тула тариалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ, ...ай ашаг шэмэ ехэ болгохо арга боломжонуудаа гүйсэд элсүүлхэ ... Энэ талаар хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд айхабтар ехэ. ...ийе колхоз, совхозуудай түрүүшүүлэй туйлалтанууд гэршэлнэ. Һүүлэй табан жэлэй туршада бүхы республикаараа жэлдээ гек... ...бүриһөө арайхан гэжэ 9,1 центнер ороохо таряан абтаһан бай... Хяагтын аймагай Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз нёдондо дунда ...зэр гектарай 20,9 центнер таряа хуряагаа. Мухар-Шэбэрэй аймаг... «Искра», Хяагтын аймагай «Родина», Бэшүүрэй аймагай Кали... ...ай нэрэмжэтэ колхозууд, Кабанскын совхоз болон бусад зарим ...ынууд жэл бүри гектарай 16—17 центнер таряа алгадгүй аба... ...ууу. Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой хартаабхашан А. И. ..., Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой овощ ур... ...гша Т. Громова болон бусад түрүүшүүл жэл бүри баян ургаса ...адаг.

Эдэ жэлнүүдтэ үбһэ ногоо һайнаар ургуулдаг луговодууд, куузн... болон кукурузын баян ургаса абадаг түрүүшүүл олошороо. Нё... ...до Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой луговод Ц-Д. Жамба... ...гектарай 41,6 центнер үбһэ хуряажа абаһан. Гектарай 300—500 ...нер куузику ургуулдаг бэрхэшүүл бии болоо. Тэдэнэрэй тоодо ...ан-Үдын аймагай «Советская Россия» колхозой куузику ургуу... ...шэ В. Русина, Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой ...рузашан В. Машкинов болон бусад оролсоно.

Ойн баярай жэлдэ республикымнай түрүү малшадай тоо олошо... Зуун хонин бүриһөө зуу, зуу гаран хурьга түлжүүлһэн бригада... ...дай тоо 172-то хүрөө. Суута хонишод Г-Ц. Цыремпилова, Е. Бад... ...ев гэгшэдэй бригаданууд зуун хонин бүриһөө 140 хурьга томо бол..., хони үсхэбэрилхэ талаар хэды ехэ арга боломжонуудай бии ...ые гэршэлбэ.

Үнеэдэй һү шэмэ яажа дээшэлүүлхэб гэжэ колхоз, совхозуудай ...ин һаалишад тайлбарилжа үгөө. «Байкал» племхозой һаалишан Седых үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 6116 килограмм, Сэлэнгын ...хозой һаалишан Н. Тадвашкина 5487 килограмм һү һааһан бай... Жэлдээ үнеэн бүриһөө 3 мянга гаран килограмм һү һааһан хү... ...д олошороо.

Республика дотор «Птицепром» трест байгуулагдажа, шубуу үс... ...рилхэ тусхай ажахынуудай, фабрикануудай эмхидхэгдэһэнһээ ...шо үндэгэн, шубуунай мяхан урдынхиһаа ехээр абтадаг болоо. ...нковско шубуунай фабрикын түрүүшүүл Л. Шубина, Л. Кручи... ...на гэгшэд нёдондо тахяа бүриһөө 200 гаран үндэгэ абаһан байха... Мүн поршоонхо олоор абажа, гахайнуудые һайнаар шахан тар... ...уулдаг бэрхэшүүл аймаг бүхэндэ бии.

Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэлые согсолжо, бүгэдын ...абари болгохо гэээшэ хүдөөгэй партийна, советскэ, хүдөө ажахын ...нуудай, партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай ...хала хэрэг мүн. Юуб гэхэдэ, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй эхиндэ КПСС-эй XXIV съездын болохо жэлдэ республикымнай хүдөө ажа... ...н хүдэлмэрилэгшэдэй урда ехэ зорилгонууд табигдана.

Буряад оронойманай хонишод байгша ондо зуун хонин бүриһөө ... хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3,1 килограмм нооһо хайшалха ...һэн ехэ социалис уялга абанхай. Мүнөө тэрэ уялгаяа бэелүүлхын ...нөө хонишод үсэд шангаар ажаллажа байна. Һүүлэй мэдээгээр рес... ...публика дотор 120 мянга гаран хурьгад абтанхай.

Хүдөө ажахыда туйлагдаһан амжалтануудай хажуугаар дутаг... ...дануудолон ушарна. Илангаяа эхэ мал олоороо һубайрна, түл ...рэсэ олоороо үхэл гарзада ороно. Колхоз, совхозуудта экономиче... ...а хүдэлмэриин һула, алмалта, арьбалалтын гуримай наринаар са... ...гдаагүй байһан дээрэһээ газар тараалангай, мал ажалай продук... ...иин өөрынь үнэ сэн ехэ байһаар. Мүн түрүү дүй дүршэл, эрдэмэй ...амжалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ тушаа хүдөө ажахын мэр... ...жэлтэд эдэбхи үүсхэл, оролдолго хэшээл бага гаргана.

Тиихэдэ фермэнүүдэй ажал ехэтэй хүдэлмэри үргэлжэдэнь онь... ...жоруулха хэрэг ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Трактор, машинанууд ...өөл хүсэд һайнаар ашаглагдажа шадагданагүй. Колхоз, совхозуу... ...ай гол баялиг—газараа зүбөөр хэрэглэжэ, ургасыень мүнөө үеын ...ялдэ хүрэхөөр дээшэлүүлхын тула ехэ оролдолго гаргаха хэрэг... ...эй.

Эдэ бүгэдэ асуудалнууд түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ бүхы тала... ...аа харагдаха байһаниинь дамжаггүй. Тиимэжэ ажал хүдэлмэридөө ...ин байгаа дутагдалнуудаа усадхажа, арга боломжонуудаа элирүүл..., түсэбтэ табан жэлэй эхин—1971 ондо ажалай шэнэ амжалта туй... ...ха гэээшэ хүдөөгэй ажалшан бүхэнэй нангин хэрэг мүн. Энэмнай ...артиин XXIV съездэ эрхим бэлэг, тэрэнэй шиидхэбэрине бэелүүл... ...дэ шэнэ алхам боложо үгэхэ ха юм. Амжалтаяа арьбадхажа, ал... ...хасаяа улам хурдадхаял.

Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой хонишон Иннокентий Михайлович Евсюковой отарынхид үнгэрһэн жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 106 хурьга түлжүүлжэ, аймаг дотороо эрхимлээ һэн. Энэ отарынхид мүнөө хурьга абалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ, 600 гаран хурьга абаад, гарзагүйгөөр түлжүүлжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. М. Евсюков өөрынгөө нүхэр Ц. Г. Хайдаповатай хурьгадайнгаа соо.

Д. ЦЫБЕНОВЭЙ фото.

ЖЭЛЭЙ ДҮН СОГСОЛБО

Яруунын аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүл Нарһатада һая сугларба. Эдэнэр 5 жэл соо хэһэн хүдэлмэриингөө дүн гаргажа, 9-дэхи табан жэлдэ бүри һайнаар хүдэлхэ тухайгаа хөөрэлдэһэн байна.

Уулзалга дээрэ аймагай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ц-Д. Ж. Жалсанов элидхэл хээ. Тиихэ зуураа, ажалшадайнгаа ажалай амжалта тэмдэглэһэн, ерээдүйн зорилгонууд дээрэ тогтоһон байха юм.

Аймаг бүхы дээрэнь гүрэндэ һү тушааха табан жэлэйнгээ түсэб 111 процент, нооһо—112, үндэгэ тушааха түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргэһэн, 168,2 мянган центнер мяха тушааһан байна.

Табан жэлэй хугасаа соо ажахынуудай баялиг тоогойнгоошье, шанарайнгаашье талаар дээшэлээ юм. Жэшээлхэдэ, эбэртэ бодо мал 5,4 мянган толгойгоор олошороо, тэрэ тоодо үнеэд—1181, хонид—195 мянган, адуун—900 толгойгоор.

Гэхэтэй хамта малшадай габшагай ажалай ашаар һаамхай үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн урда жэлнүүдэйхидэ орходоо дээшэлээ. Гүрэндэ тушаагдаһан малай дунда зэргын шэгнүүр 285-һаа 318 килограммда хүрэһэн байна.

Наймадахи табан жэлэйнгээ түсэб хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы баримтануудаар дүүргэһэн Яруунын совхоз ажахынуудай дундаһаа шалгарна. Тэрэшэлэн Нарһатын совхозой хүдэлмэришэд үнгэрһэн табан жэл соо ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, мүн лэ һайн үрэ дүн туйлажа шадаа.

М. ЯКОВЛЕВ.

ХАХАД ҺАРААР УРИДЛАХАНЬ

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой Далайтын фермын һаалишан, нютагай Соведэй депутат, коммунистка Лидия Нимаевна Бадмаева КПСС-эй XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө ажалай вахтада жагсаад, эрхим амжалта туйлажа байнхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ һаалишан Бадмаева һаамхай үнеэн бүриһөө 2363 килограмм һү һааһан юм. Тэрэ түсэбтэ табан жэлэйнгээ даабарине үнгэрэгшэ жэлэй тэн багаар дүүргэнхэй. Байгша оной түрүүшын үдэрһөө Лидия Нимаевна шадал соогоо ажаллана. Үнеэдэйнгээ тугаллажа эхилээгүй байгаашье һаань, үдэр бүри зуу гаран килограмм һү тушаана.

— Түрэл партиингаа XXIV съездын эхилтэр кварталайнгаа түсэб хахад һараар урид дүүргэхэ һанаатайб,—гэжэ Лидия Нимаевна хэлээ һэн. Түрүү һаалишанай ажалайнь эрмэлзэл иимэл даа.

С. ОЧИРОВ.

АМЖАЛТА ТУЙЛАХА—ОРОЛДОСОҺОО

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод түл абалгаяа эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула бүри дулаан намарһаа бэлдэжэ эхилһэн юм. Дал хорёогоо һайнаар заһажа, дулаалһан. үбһэ, түлеэ эртэнһээ зөөжэ абаһан, минеральна болон набшаһата тэжээл элбэгээр бэлэдхэһэн. Энэ жэлэй эхин һара—январиин түрүүшын үдэрһөө хонидой түл абалга түлэг эхилбэ. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор колхозоймнай отарануудта 800 шахуу хурьгад абтаад, гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна.

Агууехэ ойн баярай жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 98 хурьга түлжүүлжэ, ногоон дээрэ гаргаһан Корнил Антонович Манжихановай даадаг отарын хонишод эдэ үдэрнүүдтэ 200 хурьга абаад байна. Тиихэдэ Алексей Карнаковой, Илларион Яньковой. Базар Аюрзанаевай отарануудта түл абтана.

Колхозой бүхы хонишод үнгэрһэн жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 89 хурьга абажа түлжүүлһэн һаа, мүнөө жэл 100 эхэ хонин бүриһөө 95-һаа доошо бэшэ хурьга абахаар хараална.

Урдаа табиһан зорилгонуудаа бэелүүлжэ, түрэл партиингаа XXIV съездые ажалай эрхим амжалтануудаар угтахын түлөө эндэхид оролдоно.

Ц. НАЙДАНОВ.

Захаамин.

ДҮРШЭЛТЭЙ ХОНИШОД

Репортаж

— Эдэ үдэрнүүдтэ хониднай захаһаа хурьгалжа, юрэдөө туха сүлөөгүй болонхойбди. Байра байдалнай хаһа сагтаа яһала һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Уржадарһөө хойшо сүүдхын 25—30 хурьган абтана. Хурьгашаднай үнинэй дүй дүршэлтэй тула тиимэ ехээр ядалданашьегүйл даа, —гэжэ ахалагша хонишон Леонид Афанасьевич Серебрянников хэлээд, тээ саанахана һая хурьгалһан хонитойгоо һахы һалаг носолдожо байһан Михаил Еремеевтэ хандажа:

— Энэшни хэдыдэхишниб?—гээд асууба.

— Хорин гурбадахи. Үдхэмэршни хурьгаяа голоод яндарнал. Байтараа абаха аабза,—гэжэ найдангяар харюусана.

Энэ «Нижний Луг» гэжэ газарта түбхинэһэн отарада ажаллагшад бүхыдөө 615 эхэ хонидые харууһална. Мүнөө эндэ түрүүшын 200 шахуу хурьган абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Нарай хурьгадаа эндэхид абаһаар 4—3 хоногой туршада эхэтэйнь хамта байлгадаг заншалтай. Энэ үедэ һая гараһан хурьгад уурагтаа һайса сададаг, эхэнүүдэйнь бэе түргэн заһардаг байна.

Тус отарада дүрбэн эрэшүүл ажаллана. Мүнөө үедэ гурбаниинь хурьгашанаар, харин нэгэниинь эхэ хонидоо эдеэлүүлдэг, уһалдаг тушаалтай.

— Хүйтэнэй болоходо хониднай хүшэ тамираа алдаагүй, яһала һүтэйгөөр хурьгална. Нёдондо хониднай олоор эхирлээ һэн. Мүнөө юундэб даа эхирнүүд үсөөн. Байтараа олошорхо юм аабы,—гэжэ хурьгашан Николай Ковалёв мэдүүлнэ.

Хурьгадайнь байра соо ороходо дулаан, арюун сэбэр. Хоёр ханаарнь түхеэрэгдэһэн хаамагууд соо эхынгээ һүмбэйдэ садаһан хурьгад монсогойрон, аятайханаар хэбтэнэд. Эндэ хони, хурьгадай үбшэлхэдэ тэрэ дороо түргэн туһаламжа үзүүлхэ ветеринарна аптечкэ тусхай хайрсаг соо, дээрэ хадаатай. Хонишон Леонид Серебрянников хурьгадайнгаа һүүлыень тайрадаг гуримтай.

— Хонидтоо үдэрынь үбһэ, һолоомо холижо эдюулнэбди. Талха таряанай зүйл уһалһанай һүүлээр үгтэдэг. Отарадамнай хурьгадай эдихэ һайхан, зөөлэн үбһэн тусгаар амяарлагданхай. Тиихэдэ элдэб минеральна тэжээл, обёосой кисель, буталагдаһан ороохон бага зэргэ асарагдажа байнхай. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хурьга абалгамнай яһала гуримтайгаар үнгэргэгдэжэ байнхай,—гээд, ахалагша хонишон ярина.

Үнэхөөрөөшье хуушаранги ута хара байрынь урдахи хорёонууд соонь үбһэн, һолоомо, зелёнкоһь аятайханаар сомогдонхой, ороохо таряаниинь тусхай хайрсаг соо хээтэй байгаа һэн.

Энэ отарын хонишод үбэлэй эхилхэһээ хойшо үбһэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашална, түл олоор абалгын эхилхэдэ ядалдахагүйе нилээд оролдоно. Үнгэрэгшэ декабрь һарада 40 центнер үбһэн алмагдаһан байна. Энэнь яһала һайн гэээшэ аабдаа. Иигэжэл үнинэй бэрхэ хонишод гансашье үбэлэй бэшэ, мүн хахир һалхита хабарай шахардуу сагые ядалдангүй дабадаг шуу.

— Хонидоо түрэхэ дүтэлтэрнь бэлшээгээд, хурьгалжа эхилхэтэйнь адли газаагаа байлгажа, үбһэ, һолоомоор хооллуулнабди. Юуб гэхэдэ, хээлитэй болоһон, хүндэрһэн хонид бэлшээридэ ябахадаа тамир тэнхээгээ алдадаг, һайса дэлгэнэнгүй түрэдэг. Заримдаа хурьга хаядаг юм. Энээнһээл һэргылхэ гэжэ оролдогшобди. Тэрэгүйһаа, бүхэли жэлэй туршада хэһэн ажалнай хооһоор һалашажа магадгүйл,—гэжэ энэ отарын хонишон Михаил Еремеев мэдүүлбэ.

Үнгэрэгшэ ойн баярта жэлдэ Дээдэ Тайлсын совхозой хонишод дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абажа, амжалтатайгаар бэелүүлһэн юм. Тэдэнэй дунда Леонид Афанасьевичай даадаг отара 100 эхэ хонин бүриһөө 88 хурьга түлжүүлээ һэн. Мүнөө энэ отарын хонишод түрэл партиингаа ээлжээтэ XXIV съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, 100 эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга үхэл гарзагүйгөөр түлжүүлхээр хараална.

— Абаһан уялгаяа жэншэдгүй бэелүүлжэ, туйлаһан амжалтаяа улам батадхахын тула бидэ үшөө ехэ ажал хэхэ байһанаа мэдэрнэбди. Мүнөө сагай уларил хэзээ хэзээнэйхиһээ «зөөлэн», саһа багатай үбэл боложо, одоол зохид байна даа. Үбһэ тэжээлшье яһала бии. Тиигэбэшье хабарнай ямар байха юм, бү мэдэе. Эгээл хүшэр сагнай энэл ха юм,—гээд Леонид Серебрянников хонидоо уһалхаяа газаашаа түргэхэн гаража ошолой.

Энээнэй һүүлээр Михаил Еремеев Павел Еродуков хоёр 150 шахуу хони, хурьгадайнгаа байрада оруулхадань нарай хурьгадай, эхэ хонидой мааралдаан нэгэн доро зэдэлжэ, шэхэ дүлиирүүлмээр хүүешөө бэлэй. Хурьгашад хаамагуудайнгаа үүдыень сэлижэ, хурьгадаа эхэдэнь олгуулжа тухагүй. Мүн заримдаа һүөөр бага хонидой хурьгадые һүтэйшүүлдэ заядана.

Иигэжэ «Нижний Луг» гэжэ газарта оршодог отарада үдэрэйнь хүхүүлгэ эхилшээ һэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

Хори.

Кабанскын совхозой шубуушан Иннокентий Ильич Гусев жэл бүри ажалдаа эрхим амжалта туйлажа, аймаг соогоо түрүү зэргэдэ ябадаг юм. Үнгэрһэн жэл соо тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд 278 мянган нугаһа томо болгожо, толгой бүриинь 2 килограмм 464 грамм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушааһан байна. Шэнэ жэлэй эхинһээ нүхэр Гусевай бригадынхид эршэмтэй һайнаар ажаллажа байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. И. Гусев.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

Чехословакиин хүтэлбэрилэгшэд Москва ерэбэ

Чехословакиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Г. Гусак, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Чехословакиин Социалис Республикын правительствын түрүүлэгшэ Л. Штроугал, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, секретарь В. Биляк КПСС-эй Центральна Комитедэй ба Совет правительствын уряалаар хани ёһоор январиин 25-да Москва ерэбэ.

ЧССР-эй ба СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ Чехословакиин хүтэлбэрилэгшэдые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев угтаба.

(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИИН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ ХАНИ ЁҺОНОЙ АЙЛШАЛГА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Г. Гусагтай, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ Штроугалтай, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, секретарь В. Билягтай 1971 оной январиин 25-да КПСС-эй ЦК-да уулзажа хөөрэлдэбэ.

КПСС ба КПЧ, СССР ба ЧССР-эй хоорондохи хани барисаае, аха дүүгэй харилсаа холбооe дам саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ, тухай хөөрэлдөөн тэрэ уулзалгын үедэ болобо.

Хоёр орондохи социалис ба коммунис байгуулалтын ябаса тухай хоёр тала бэе бэедээ дуулгаба. Табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын даб дээрэхи дүнгүүд, шэнэ табан жэлдэ арадай ажахын ямараар хүгжэхэ тухай совет хүтэлбэрилэгшэд хөөрэжэ үгэһэн байнад. КПСС-эй XXIV съездын бэлэдхэл тушаа, энээнтэй дашарамдуулан ажалай үндэр амжалтаар съездые угтахаяа ажалшадай тэмсэжэ байһан тушаа тусгаарлан хэлэгдэбэ.

Орон соохи байдалые политическэ, экономическа талаарнь түбхинүүлэн һайжаруулгада зорюулагдаһан КПЧ-гэй хараа шугамай амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байһан тухайнь чехословак нүхэдүүд өөһэдынгөө талаһаа хөөрэжэ үгэбэд. КПЧ-гэй ЦК-гай декабриин Пленумэй гаргаһан документнүүд, тусгаарлабал, «КПЧ-гэй XIII съездын һүүлээр Чехословакиин компартидахи, обществодохи таарамжагүй хүгжэлтын һургаалнууд» гэһэн документые коммунистнууд, ажалшан ниитын һайшаан, үргэнөөр дэмжэһыень тэдэнэр сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэбэ. Ажалай эдэбхи хэшээлэй дэбжэжэ байһан тухай, 1971 оной май соо тэмдэглэгдэхэ Чехословакиин Коммунис партиин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ ороной предприятинуудта мүрысөөн дэлгэржэ байһан тухай Чехословакиин хүтэлбэрилэгшэд хэлэжэ үгэбэ.

Чехословак ба Советскэ Союзай хоорондохи экономическа харилсаа холбооной элдэб һалбаринуудта туйлагдаһан амжалтануудые тэмдэглэхэ зуураа, научно-техническэ дэбжэлтын туйлалтануудые бодото дээрэ бүрил ашагтай үрэтэйгөөр бэелүүлхын тулада үйлэдбэриин хамжаалнине, мэргэжэлые дам саашадань гүнзэгы болгохо гэээшэ ехэ удха шанартай гэжэ хоёр тала тэмдэглэбэ.

Германиин Федеративна Республикатай, Советскэ Союзай болон Польшын Арадай Республикын батална һан договорнуудай Европодохи эб найрамдал, аюулгүй байдал хангахада ехэ удха шанартай байһаниинь уласхоорондын байдал зүбшэн хэлсэхэ зуура тэмдэглэгдэбэ. Мюнхенэй урашагта хэлсээе үнэн бэшэ дээрэ тоолохо гэжэ һанажа байһанаа хоёр тала дахин мэдүүлбэд.

Үнэн зүрхэнэй хани барисаанай, аха дүүгэй ёһоор бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн совет ба чехословак хүтэлбэрилэгшэдэй энэ уулзалгань зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар Чехословакиин ба Советскэ Союзай хараа бодолой аб адли байһые элирхэйлэн харуулба.

* * *

Айлшан ёһоор Москва ерэһэн Чехословакиин хүтэлбэрилэгшэдэй хүндэлэлдэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро Кремлиин Ехэ ордон соо январиин 25-да уулзалга эмхидхэбэ.

* * *

Нүхэд Г. Гусак, Л. Штроугал, В. Биляк тэрэл үдэртөө Эхэ ороноо бусаба.

ЭРХИМ ЭЛЕКТРОГАГНУУРШАН

Багахан таһаг соо хүдэлмэришэд сугларанхай, хөөрэлдэжэ һуубад. Уданшьегүй үүдэн нээгдэжэ, дүшөөд наһанай дунда зэргын бэетэй хүн орожо ерэбэ. Шэнэ газетэнүүдые үбэрһөө гаргажа, нүхэдтөө һарбайха мүртөө:

— Уншагты! Орон дотор боложо байһан һонинуудтай танилсагты. Завод, фабрикануудай хүдэлмэришэд, хүдөөгэй ажалшад түрэл партиингаа ээлжээтэ XXIV съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абажа байна...

Иигэжэ ЛВРЗ-гэй локомотив хабсаралгын цехэй электро-гагнууршадай бригадир Василий Цырендоржиев оронойнгоо ниислэл Москва хотын түрүү предприятинуудай абаһан социалис уялгануудтай хүдэлмэришэдөө танилсуулба.

— Бидэшье нэгэдэхи кварталайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэхэ байхабди,—гэжэ гагнууршан В. Трофимов хамагһаа түрүүлэн хэлэбэ.

— Энээн тушаа үшөө бодожо үзэхэ хэрэгтэй бшуу даа,—гээд В. Трофимовта дүтэ һууһан нүхэрынь яаралгүйгөөр хэлэхэ мүртөө, бэшэнэй шарай ажаглаад абана. Бригадир нүхэдэйнгөө хөөрэлдэхыень шагнажал һууна.

Арбан табаад жэл соо Ленинэй ордено ЛВРЗ-гэй локомотив хабсаралгын цех соо гагнууршанаар ажаллаһан Василий Цырендоржиев ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг, яһала дүй дүршэлтэй болоһон хүдэлмэришэн. Тиимэһээл хамта хүдэлдэг нүхэдынь бригадираар тэрэниие дэбжүүлһэн байна. Аха заха нүхэрэйнгөө ямар тобшолол хэхыень хүлеэнэ.

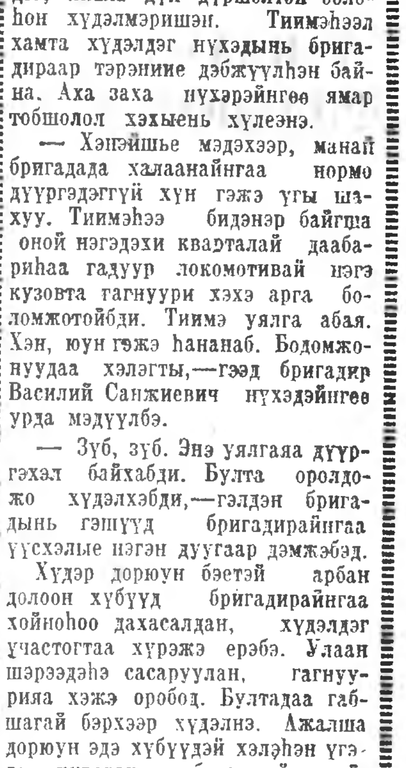
— Хэнэйшье мэдэхээр, манай бригадада халаанайнгаа нормо дүүргэдэггүй хүн гэжэ үгы шахуу. Тиимэһээ бидэнэр байгша оной нэгэдэхи кварталай даабариһаа гадуур локомотивай нэгэ кузовта гагнуури хэхэ арга боломжотойбди. Тиимэ уялга абая. Хэн, юун гэжэ һананаб. Бодомжонуудаа хэлэгты,—гээд бригадир Василий Санжиевич нүхэдэйнгөө урда мэдүүлбэ.

— Зүб, зүб. Энэ уялгаяа дүүргэхэл байхабди. Булта оролдожо хүдэлхэбди,—гэлдэн бригадынь гэшүүд бригадирайнгаа үүсхэлые нэгэн дуугаар дэмжэбэд.

Хүдэр дорюун бэетэй арбан долоон хүбүүд бригадирайнгаа хойноһоо дахасалдан, хүдэлдэг үчастогтаа хүрэжэ ерэбэ. Улаан шэрээдэһэ сасаруулан, гагнууриая хэжэ оробод. Булта габшагай бэрхээр хүдэлнэ. Ажалша дорюун эдэ хүбүүдэй хэлэһэн үгэдөө хүрэхэнь бата найдамтай. Юуб гэхэдэ, эдэниие коммунист, коммунис ажалай ударник Василий Цырендоржиев хүтэлбэрилнэ бшуу.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эрхим гагнууршан В. Цырендоржиев.

Манай фотокорреспондент С. Балдуевай энэ зураг дээрэ Буряадай барилгын управлениин башенна кранай машинист Ефросинья Ковранская гэгшые харанат. Энэ нүхэр өөрынгөө даабарита ажалда оролдостой һайнаар хандажа, мэргэжэлээ һайнаар шудалһан, халаан бүринингөө даабарие ходоодо үлүүлэн дүүргэдэг байха юм.

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1970 ОН

БурАССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИИН МЭДЭЭСЭЛ

1970 ондо, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн гүйсэһэн жэлдэ Буряадай АССР-эй ажалшад экономико ба соёл культурая дам саашадань хүгжөөлгэдэ горитой амжалта туйлажа, республикын арадай ажахые хүгжөөлгын табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэлгэдэ нилээд ехэ хубитаяа оруулһан байна.

Табан жэлэй турша соо (1966—1970 онууд) Буряадай АССР-эй экономикын, соёл культурын ургалтань, хүн зоной һуудал байдалай һайжарһаниинь иимэ тоонууд дээрэһээ харагдана:

	1965 онтой сасуулхада 1970 ондо (процентээр)
Бүхы промышленностиин продукци	164,6
хүдөө ажахын бүхы продукци (1961—1965 онтой сасуулхада 1966—1970 онуудта жэл соо дунда зэргээр абтаһаниинь)	122
Капитальна һомололго	148
Тэрэ тоодо гүрэнэй централизованно һомололго	138
Арадай ажахыдахи хүдэлмэришэдэй ба алба хаагшадай тоо	118,5
Промышленностьдахи ажалай бүтээсэ	140
Арадай ажахын ашаг олзо (хүдөө ажахын предприятинуудгүйгөөр, тэдэ жэлнүүдэй үнэ сэндэ оруулжа тоолоходо) 11 һарын турша соо	3,1 дахин
Арадай ажахыдахи салин хүлһэнэй жаса	149,5
Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай дунда зэргын салин	127,5
Бутархай жэжэ худалдаа наймаан	147
Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн	2,4 дахин
Дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудай студентнүүдэй тоо	137,5

I. ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Республикын промышленностиин хүдэлмэришэд В. И. Ленинэй ойе тэмдэглэн, табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, 1970 оной декабриин 11-дэ дүүргэбэ.

Промышленна продукци наймаанда дамжуулха түсэб 1970 оной турша соо 103 процент, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй министерствэнүүдэй болон управленинүүдэй промышленность 100,8 процент дүүргэбэ. Түсэбһөө гадуур 23,7 миллион түхэригэй продукци наймаанда дамжуулагдаа. 1969 онтой сасуулбал, наймаанда дамжуулагдаһан продукциин хэмжээн 87,4 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 10 процентээр дээшэлбэ.

Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1969 онойхиһоо 11 процентээр ехэ болобо.

1970 оной һүүл багта түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримаар 151 предприяти ажаллажа, тэндэнь промышленно-үйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй 96 процентнь хүдэлжэ байба. Тэдэнэр промышленна бүхы продукциин 79 процентыень гаргаһан, ашаг олзын 99 процентыень оруулһан байба.

Зарим предприятинуудай, управленинүүдэй, министерствэнүүдэй продукци наймаанда дамжуулха, үйлэдбэрие хүгжөөхэ түсэбөө ямараар дүүргэһыень иимэ тоонууд харуулна:

	1970 ондо түсэбэй дүүргэлгын процент	1969 онтой сасуулхада 1970 ондо процентээр
Союзна мэдэлэй предприятинууд	103	113
«Электромашина» завод	103	112
«Теплоприбор» завод	102	110
Локомотив-вагон заһабарилгын завод	101	112
Түмэр-бетон конструкцинуудай Таловска завод	109	103
«Бурятэнерго» гэжэ районно управлени	103	105
Галуута-Нуурай шахтоуправлени	94	106
«Татарский ключ» гэжэ карьер	102	113
«Забайкаллес» комбинат	100,8	102
тэрэ тоодо:		
Мебель-модо болбосоруулгын комбинат	105	121
Элхиин авто-заһабарилгын завод	101	104
Тимлюйн цементын завод	102	103
Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй завод	102	106
«Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл	103	108
Республикын мэдэлэй предприятинууд	102	109
Улаан-Үдын шэлэй завод	101	105
Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат	101	106
Ликеро-архиин завод	107	116
Спиртын завод	101	102
Һү бэлэдхэлэй ба һүнэй промышленностиин управлени	106	111
Буряадай загаһанай промышленна трест	109	112
Нарин сэмбын фабрика	105	107
Ноохо угаадаг фабрика	104	110
«Сельхозтехникын» Буряадай республиканска нэгэдэл	109	116
Улаан-Үдын мелькомбинат	98	99,1
«Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат	100,9	105
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй управлени	104	108
Республикын мэдэлэй промышленностьһаа — Буряадай АССР-эй министерствэнүүдэй, управленинүүдэй промышленность	100,8	112
Нютагай промышленностиин министерство	105	116
тэрэ тоодо:		
Кировэй нэрэмжэтэ металл хэрэгсэлнүүдэй завод	111	120
Улаан-Үдын сабхиин, һэеы гуталай фабрика	100,3	102
Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрика	105	109
Сүхын арһанай завод	106	107
Улаан-Үдын оёдолой фабрика	106	119
Бэшүүрэй оёдолой фабрика	131	147
Галуута-Нуурай оёдолой фабрика	100,4	122
Оймороой мебельнэ фабрика	117	119
Эдеэ хоолой промышленностиин министерство	102	112
Хилээмэ баридаг промышленностиин Буряадай трест	102	108
Түлишын промышленностиин управлени	100,3	106
Модоной ажахын министерство	109	130
Барилгын материалнуудай промышленностиин управлени	83	109
тэрэ тоодо:		
Барилгын материалнуудай Татауровска комбинат	74	83
Улаан-Үдын хирпиисын завод	94	94

Промышленна 216 предприятиин 27-ниинь продукци наймаанда дамжуулха жэлэйнгээ түсэбые дүүргээгүй, түсэбтөө орходоо 10 миллион түхэриг доогуур продукци наймаанда дамжуулһан байна.

Улаан-Үдэ городой болон республикын аймагуудай продукци наймаанда дамжуулха түсэбөө ямараар дүүргэһыень иимэнүүд тоонууд дээрэһээ харагдана:

	Жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ проц	1969 онтой сасуулхада 1970 ондо процент.
Улаан-Үдэ город	103	103
тэрэ тоодо:		
Советскэ район	104	109
Железнодорожно район	105	119
Октябрьска район	101	109
Аймагууд:		
Баунтын	96	127
Баргажанай	103	107
Бэшүүрэй	113	115
Зэдын	118	97
Яруунын	105	116
Загарайн	102	103
Захааминай	101	99,8
Кабанскын	103	104
Хэжэнгын	92	92
Хяагтын	103	109
Хурамхаанай	115	133
Мухар-Шэбэрэй	122	132
Прибайкалиин	101	99,3
Ахын	154	100,8
Хойто-Байгалай	109	112
Сэлэнгын	99,3	109
Түнхэнэй	110	117
Хориин	99	100,1
Улаан-Үдын (хүдөөгэй)	100,9	109

1969 онтой сасуулбал 1970 ондо промышленностиин тон шухала һалбаринуудта продукци үйлэдбэрилгын ехэ болоһониинь иимэ тоонууд дээрэһээ харагдана:

	Процентээр
Электроэнергетикэ	105
Түлишын промышленность	106
Хара металлурги	113
Үнгэтэ металлурги	91
Машина бүтээлгэ ба металл болбосоруулга	124
Модоной, модо болбосоруулгын ба целлюлозо-саарһанай промышленность	104
Барилгын материалнуудай промышленность	105
Шэлэй ба шаажанай промышленность	105
Хүнгэн промышленность	110
Эдеэ хоолой промышленность	107

Республикын олон предприятинууд продукци үйлэдбэрилхэ талаар 1970 онойнгоо түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ, тэрэнэйнгээ ашаар эды шэнээн продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилбэ: автомобиль дээрэ табяатай 13 кран, 179 мянган түхэригэй приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд, тэдэнэй запасной частьнууд, 3,6 миллион хэһэг условно плиткэ шифер, 43 мянган метр ноохон бүд, угаагдамал 500 тонно ноохо, 24 мянган хэһэг дотор трикотаж, 46 мянган хэһэг гадар трикотаж, 178 мянган түхэригтэ оёмол хубсаһа, малай 172 тонно тоһо, сэбэр һүнэй 4,9 мянган тонно продукци, 619 мянган условно баанха консервэ, хубсаһа угаалгын 1,4 мянган машина болон бусад зарим түхэлэй продукци.

Шухала түхэлэй продукциин хэды шэнээн гаргагдаһаниинь доро дурсагдагша тоонууд дээрэһээ харагдана:

	1970 ондо гаргагдаһаниинь	1969 онтой сасуулхада 1970 ондо проц.
Шулуу нүүрһэ — миллион тонно	1,4	108
Автомобиль дээрэ табяатай кран	363	104
Приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд, тэрэнэй запчастьнууд—миллион түхэригтэ	5,3	113
100 киловаттһаа үлүү хүсэтэй переменнэ тогой электродвигательнүүд —мянган хэһэг	3,5	106
Барилгын модо шэрэлгэ (колхозуудай модо бэлэдхэлгүйгөөр — миллион кубометр	3,8	99,6
Хюрөөдэмэл модо (колхозойхие тоолонгүйгөөр)—мянган кубометр	1011,5	104
Барилгын хирпиисэ (колхозойхие тоолонгүйгөөр) — миллион хэһэг	84,9	116
Шифер — миллион условно хэһэг	181	106
Хабсаргагдамал, түмэр-бетон конструкцинууд ба детальнууд — мянган кубометр	137,4	107
Сонхын шэл — миллион дүрбэлжэн метр	14,3	100,8
Ноохон бүд — мянган дүрбэлжэн метр	2134	106
Угаагдамал ноохон — мянган тонно	13,3	108
Дотор трикотаж — миллион хэһэг	2,5	116
Гадар трикотаж — миллион хэһэг	1,2	109
Һэеы гутал — мянган паар	225,9	100,8
Мяхан (гүрэнэй нөөсэһөө) — мянган тонно	32,8	104
Колбасна зүйл — мянган тонно	11,3	106
Малай тоһон (гүрэнэй нөөсэһөө)—мянган тонно	2,8	106
Һүн дээрэ оруулжа тоолоходо сэбэр һүнэй продукци (гүрэнэй нөөсэһөө) — мянган тонно	49,4	115
Кондитерскэ зүйлнүүд—мянган тонно	7,9	110
Бүхы түхэлэй консервэ — миллион условно баанха	35,6	120
Хубсаһа угаадаг машина — мянган хэһэг	183	105
Мебель (түмэр оронгүйгөөр)—миллион түхэригтэ	8,1	111
Түмэр орон — мянган хэһэг	132,3	102

Ажалай бүтээсын түсэбые 1970 ондо республикын промышленность 103 процент, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй министерствэнүүдэй, управленинүүдэй промышленность 106 процент дүүргэбэ. Үнгэрэгшэ жэлтэй сасуулбал, ажалай бүтээсэ 10 процентээр дээшэлбэ.

Салин хүлһэнэй жасын түсэб 1970 оной 11 һара соо 98 процентээр дүүргэгдэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй тэрэ үетэй сасуулбал, 6 процентээр дээшэ гараба.

Промышленна зарим предприятинуудтахи дунда зэргын салин ажалай бүтээсэдэ орходоо түргэнөөр ургажа байха юм. Тимлюйн цементын завод, Тимлюйн асбестцементын завод, асфальтобетонно завод болон бусад предприятинууд тэдэнэй тоодо ороно.

1970 оной 11 һарын турша соо товарна продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха түсэб дүүргэгдээгүй, товарна продукциин өөрынь үнэ сэн 3 миллион шахуу түхэригтэ хүндэрүүлэгдэһэн байна. Үнгэрэгшэ жэлэй баһал энэ үе соо 0,8 миллион түхэригөөр үнэтэй болоо һэн.

Түсэбөөр хараалагдаһан өөрынь үнэ сэндэ орходоо үлүү гаргаша «Забайкаллес» комбинат, мяха-консервын комбинат, Буряадай АССР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин управлени гаргаһан байха юм.

Шэнэ машинануудые, механизмуудые, материалнуудые, ажалай үлэмжэ һайн арга онолые республикын промышленностьда нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри 1970 ондо үргэлжэлүүлэгдэжэ, ажал хүдэлмэри дам саашадаа оньһожоруулагдаһан, автоматизаци бэелүүлэгдэһэн байна.

«Теплоприбор» ба «Электромашина» заводууд, Тимлюйн асбестоцементнэ зүйлнүүдэй завод, мяха-консервын комбинат болон бусад шэнэ техникэ ашаглаха талаар горитой хүдэлмэри хэжэ байнхай.

Республикын промышленна предприятинууд 1970 оной 11 һарын турша соо 109,3 миллион түхэригэй ашаг олзо оруулжа, жэлэйнгээ түсэбые 93 процент дүүргээ. 1969 онтой сасуулбал, 17,4 миллион түхэригэй гэхэ гү, али 19 процент ехэ ашаг олзо оруулагдаа.

II. ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Хүдөө ажал эрхилдэг ажахынууд 1970 оной ноябриин 1 багта хамта дээрээ 2.666 мянган гектар газартай, тэрэ тоодо 959 мянган гектар таряалантай, 384 мянган гектар сабшалантай байба. Үнгэрэгшэ табан жэлэй турша соо эдлэгдэдэг газарай талмай 74 мянган гектараар, тэрэ тоодо таряалангай газар—31 мянган гектараар (3 процентээр) үргэдхэгдэһэн байгаа.

Республикын хүдөө ажахыда машина, техникэ бүрил олошоржо байнхай. Мүнөө үеын эрхим һайн техникэ совхозууд, колхозууд худалдан абана. 860 трактор, тэрэ тоодо шэнэ маркын (Т-25, ДТ-75М) 210 трактор, ашаанай ба тусхай 420 автомобиль; ороохо хуряалгын 380 гаран комбайн, гол түлэб СКД-5 ба СКП-4 гэһэн шэнэ маркын комбайнууд, хартаабха хуряалгын—34, силос хуряалгын — 117 комбайн, 124 жатка, тракторна 970 плуг, 127 лущильник, 441 культиватор, 315 сеялкэ, 1300 гаран косилка, хуряалгын болон ондоошье олон машина, механизмууд республикын хүдөө ажахы үнгэрэгшэ жэл абаһан байгаа.

58 мянган тонно шахуу минеральна үтэгжүүлгэ хүдөө ажахыда үгтөө. Тэрэнь 1969 онойхиһоо 19,3 мянган тонноор дээшэ гарана.

Колхоз, совхозуудта ажаллагша зоной тоо жэлэй турша соо 1 процентээр олошорбо.

1970 ондо хүдөө ажахы 253,8 миллион түхэригэй продукци бүхыдөө гаргажа, һүүлэй табан жэл соохи жэл бүриин үйлэдбэриин дунда зэргын хэмжээ 7 процентээр ахижа гараһан, 1961—1965 онойхидо орходоо 31 процентээр дээшэ гараһан байна.

Хүдөө ажахын продукци юрэнхыдөө, бүхы түхэлэй ажахынуудай үйлэдбэрилһэн элдэб янзын продукци иимэнүүд тоонууд дээрэһээ харагдана:

	Жэл соо дунда зэргээр: 1961—1965 онуудта	Жэл соо дунда зэргээр: 1966—1970 онуудта	Жэл соо дунда зэргээр: 1961—1965 онуудтай сасуулхада 1966—1970 онойхи проц.	1970 он
Хүдөө ажахын али бүхы продукци (1965 оной сасуулагдамал үнэ сэнгээр) — миллион түхэригөөр	193,8	237,2	122	253,8
тэрэ тоодо:				
Газар таряалангай бүхы продукци	61,8	75,1	122	84,0
Мал ажалай бүхы продукци	132,0	162,1	123	169,8
Газар таряалангай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ — мянган тонноор				
Ороохото ургамалнууд	418,3	470,6	112	495,6
Хартаабха	148,1	240,5	162	289,2
Овощ	34,3	32,0	93	33,2
Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ				
Мяха (үүсэлэгдэһэн) — мянган тонно	38,2	47,9	125	49,1
Һүн — мянган тонно	175,2	214,0	122	211,1
Үндэгэн — миллион	107,2	133,5	125	150,6
Ноохон — тонно	3922	4672	119	5324

Таряанай газарта үнгэрэгшэ жэл иимэ тарилга хэгдэһэн байна гэбэл: 56 процентдэнь — ороохото ургамалнууд. 7 процентдэнь—пропашной ургамалнууд, 20 процентдэнь—ногоонууд (зелёнко оруулалсан) таригдаһан, 17 процентдэнь сэбэр паар хахалагдаһан байгаа. Ороохото ургамалнууд 3 процент ехээр таригдаа, 2 процент ехээр сэбэр паар хахалагдаа һэн. Хүдөө ажахын ургамалнууд бүхы түхэлэй ажахынуудта үнгэрэгшэ жэл иимээр хэгдэһэн байба:

	Мянган гектар	1970 ондо проц.: 1965 он	1970 ондо проц.: 19[...]
Бүхы тарилгын талмай	793,7	100,8	97
тэрэ тоодо:			
Ороохото ургамалнууд	521,9	102	105
тэрэ тоодо:			
Шэнииисэ	367,0	106	106
Обёос	106,6	142	100
Ешмээн	23,2	61	127
Горох	12,5	50	108
Техническэ ургамалнууд	0,3	9	150
Хартаабха	23,4	106	100
Овощ	2,5	114	109
Малай тэжээлэй ургамалнууд	245,6	99	84
тэрэ тоодо:			
Тэжээлэй корнеплод	5,7	6 дахин	114
Силосэй ногоон	88,2	90	93
Таримал ногоон (зелёнко оруулалсан)	151,7	101	79
тэрэ тоодо олон жэлэй ногоонууд	21,2	191	115

Хара таряанһаа бэшэ ороохото бүхы ургамалнууд, хартаабха, овощ, тэжээлэй корнеплод болон олон жэлэй ногоонууд 1969 онойхидо орходоо ехээр таригдаа.

Шэнииисын, обёосой, ешмээнэй, горохой, тэжээлэй корнеплодой, кукурузын ба олон жэлэй ногоонуудай тарилгын удельнэ хэмжээн зарим тэдыгээр ехэ болобо.

Бүхы янзын ажахынууд уһалагдадаг газарта 34,8 мянган гектар тарилга үнгэрэгшэ жэл хэбэ. Тэрэнь 1969 онойхидо орходоо 1,5 мянган гектараар (4,5 процентээр) дээшэ гарана. Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха хүдэлмэри 1970 ондо үргэлжэлүүлэгдэбэ. Колхоз, совхозуудай 8000 гектар сабшалан, бэлшээри үндэһөөрөө һайжаруулагдаһан, сабшалан болгохоор һөөг бургааһанһаа сэбэрлэгдэбэ. Тэрэнь 1969 онойхиһоо 1 мянган гектараар (14 процентээр) дээшэ гарана. 3 мянга гаран гектар сабшалан болгогдоо. 65 мянган гектар сабшалан, бэлшээри һайжаруулагдаба (үтэгжүүлэгдээ, шугы бургааһан, дэгнүүл, буртаг үбһэн үгы болгогдоо, ногоон таригдаа, ондоошье ажал хэгдээ). 4 мянга гаран гектарта шанартай һайн бэлшээри бии болгогдобо. 112 мянган гектар сабшалан ба бэлшээри уһалагдаһан байгаа. Тэрэнь 1969 онойхидо орходоо 8 мянган гектараар, (8 процентээр) үлүү гарана.

Севооборотуудые бии болгохо хүдэлмэри үргэлжэлбэ. Жэлэй һүүлдэ 112 совхоз, колхозууд 720 мянган гектар гэхэ гү, али республикын колхоз, совхозуудай бүхы газарай 78 процент севооборотуудые бии болгобо. 1969 ондо бии болгогдоһон севооборотууд бүхыдөө гү, али хубинь 88 ажахыда хүсэдөөр эдлэгдэһэн байгаа, харин үнгэрэгшэ жэл 101 ажахыда гэжэ ашаглагдаһан байха ажахыда (1969 ондо 37 ...) 518 мянган гектар таряалан севооборотууд хүсэдөөр ашаглагдаба.

1969 онойхидо орходоо ... цент гэхэ гү, али 31 мянган ... ехэ, тиин, бүхыдөө 448 ... тонно аргал шэбхэ, 1969 он... орходоо 2000 тонно (10 пр...) ехэ тиин бүхыдөө 22 мянган ... но минеральна үтэгжүүлгэ ... ажахын тарилгада оруулагдаба. Хүдөө ажахын ургамалнуудай ... рилгын 12 процентнь, тэрэ ... хартаабхын—70, овощой ... кукурузын—32, таряанай ... процентнь минеральна тэжээл ... һан байна.

Совхозууд, колхозууд ... хүрьһэнэй муудалгатай тэмсэл ... ри ехээр ябуулаа. Үнгэрэгшэ ... таряанай газарай 13.000 ... рынь (1969 онойхиһоо 3,5 ... ехэ) һолоомоной узуурые ... гүйгөөр элдүүрилэгдээ, ... хүрьһэ хамгаал... сеялкээр 15 мянган гектар ... рилга хэгдээ, 54 мянган ге... ургамалнууд һужаатуулан ... даа. 1969 онойхидо орходоо ... процент ехэ таряан, 13 пр... ехэ хартаабха ба овощ, 20 ... цент ехэ—тэжээлэй корн... уһалагдаба. Совхозууд, колхозууд ... 161 мянган гектар тари... (1969 онойхиһоо 2,2 дахин ...) гербицид сүршэһэн байна.

Газар таряалангай ажал эрхилхэ хэмжээе дээшэлүүлһэнэй, гай уларилай һайн байһанай ашаар эды шэнээн ургаса аб... (нэгэ гектарһаа центнерээр):

	Жэл соо дунда зэргээр: 1961—1965 онууд	Жэл соо дунда зэргээр: 1966—1970 онуудта	1961—1965 онуудтай сасуулхада 1966—1970 онуудта проц.	1970 [...]
Бүхы түхэлэй ажахынуудта				
Ороохото ургамалнууд	8,4	9,1	108	9,5
Хартаабха	75	99	132	124
Овощ	138	136	99	135
Гүрэнэй ажахынууд ба колхозуудта				
Ороохото ургамалнууд	8,4	9,1	108	9,5
Хартаабха	44	57	130	64
Овощ	103	113	110	122

Совхозууд ба колхозуудай дүрбэнэй нэгэ хубинь гектарһаа ... центнерһээ дээшэ ороохо үнгэрэгшэ жэл хуряаба.

Колхозууд, совхозууд, гүрэнэй бусад ажахынууд ургамалай ... продукцинуудые эды шэнээн абаба (мянган тонноор):

	Жэл соо дунда зэргээр: 1961—1965 онуудта	Жэл соо дунда зэргээр: 1966—1970 онуудта	1961—1965 онуудтай сасуулхада 1966—1970 онуудта процентээр	1970 он
Ороохото ургамалнууд	418,3	470,6	112	495,6
Хартаабха	41,4	53,7	130	53,2
Овощ	19,4	18,8	97	21,3

Ороохо, хартаабха гүрэндэ худалдаха түсэбүүд ургаса ехээр ... таһанай ашаар горитойгоор үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

Ургамалай продуктнууд үнгэрэгшэ жэл гүрэндэ эды шэнээн ... далдагдаба:

	Мянган тонно	1970 он проц.: Жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ	1970 он проц.: 1969 он
Бүхы түхэлэй ажахынуудта			
Ороохо	80,4	115	23 да[...]
Хартаабха	25,8	129	122
Овощ	15,2	101	137
Совхозуудта, колхозуудта ба бусад ажахынуудта			
Ороохо	80,4	115	23 да[...]
Хартаабха	24,6	123	130
Овощ	14,9	99,5	138

Ургамалай гол продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб 1970 ондо үлүүлэн дүүргэгдэбэ. 57 совхозууд, колхозууд түсэбһөө гадуур 21.3 мянган тонно ороохо дээшэлүүлэгдэһэн сэнгээр гүрэндөө худалдаба. 5,8 мянган тонно хартаабха түсэбһөө гадуур гүрэндэ худалдагдаа.

Колхозууд, совхозууд болон гүрэнэй бусад ажахынууд ерэхэ хабарайнгаа тарилгада 160 мянган гектар (1969 онойхиһоо 18 мянган гектараар ехэ) сэбэр паар, 120 мянган гектар (1969 онойхи... мянган гектар ехэ) намарай ... хахалһан байна. Ороохото, ... һото-бобово ургамалнуудай, ... таабхын үрэһэн нёдондонойхи... ходоо ехээр хаагданхай. Поли... рэ наг шэбхэ гаргагдана, ... ажахын машина, техникэ заһа... лагдажа, түхеэрэгдэжэ ба... Трактор, плуг, сеялкэ, культи... тор, ашаанай автомобильну... заһабарилха 1970 оной дүрбэ... кварталай түсэб горитойгоор ... лэн дүүргэгдээ.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

...ҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

БурАССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИИН МЭДЭЭСЭЛ

1970 оной hүүлдэ адуу малай, шубуудай тоо толгой иимэ байба:

	Мянган толгой	1970 ондо процентээр	
		1965 он	1969 он
Бүхы түхэлэй ажахынууд (малай баазануудые оруулалсан)			
Эбэртэ бодо мал	449,5	105	102
Тэрэ тоодо үнеэд	163,6	100,5	102
Хони, ямаад	1756,5	116	103
Гахай	173,2	90	113
Адуу морид	56,6	100,4	99
Шубууд	1690,3	117	111
Гүрэнэй ажахынууд ба колхозууд (малай баазануудгүйгөөр)			
Эбэртэ бодо мал	313,8	108	100,1
Тэрэ тоодо үнеэд	105,5	105	101
Хони, ямаад	1640,3	117	103
Гахай	102,9	91	107
Адуу морид	55,6	100	98
Шубууд	659,3	189	113

Үнгэрэгшэ жэл соо адуу малай тоо толгой иимээр олошорбо: бүхы түхэлэй ажахынуудта — эбэртэ бодо малай—9,9 мянгаар, тэрэ тоодо үнеэдэй—3000-гаар, хони, ямаанай—49,9 мянгаар, гахайн 10,6 мянгаар, шубуудай — ... мянгаар; колхоз, совхозууд, гүрэнэй бусад ажахынуудта — үнеэдэй—1000-гаар, хонидой 41,3 мянгаар, гахайн — ...0-гаар, шубууд—76 мянгаар.

Совхозууд ба колхозуудта мал үсхэбэрилхэ ажал 1969 онойхиhоо hайжарба. Малай түл эды шэнээн ... абтажа, түлжүүлэгдэбэ: тугал—1000, хурьгад—6,6 мянга, торооhо—10,4 мянга. Инкубаторнууд жэлэй турша соо шубуу... дальбараа 894 мянга олоор, бүхыдөө 3437 мянган дальбараа гаргаhан байна. Хонидой, шубуудай гарзалха ушар зарим тэдыгээр үсөөрөө. Гэбэшье колхоз, совхозууд хонидой, эбэртэ бодо малай, адуу моридой тоо толгойн талаар 1970 онойнгоо түсэбые 1—5 процентээр дутуу дүүргээ. Адуу мал үсхэбэрилхэ ажалаа ехэ дутагдалтайгаар эрхилhэн дээрэhээ, Ахын аймаг хонидой, эбэртэ бодо малай тоо толгой хороогоо, түсэбөө дүүргээгүй. Бэшүүрэй ба Кабанскын аймагууд эбэртэ бодо малай, гахайн тоо толгой баhа хороогоо, түсэбөө дүүргээгүй. Хэжэнгын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай аймагуудай ниитын ажахынууд эбэртэ бодо малай тоо толгой үсөөрүүлээ, түсэбөө дүүргээгүй.

Адуу мал ба шубуудhаа эды шэнээн ашаг шэмэ абтаба (килограммаар)

	1969 ондо	1970 ондо	1969 онтой сасуулхада 1970 ондо процентээр
Совхозууд ба колхозуудта			
Жэл соогоо дунда зэргээр үнеэнhээ hү haалга	1577	1682	107
Жэл соогоо 1 хонинhоо дунда зэргээр ноохо хайшалалга	2,84	3,04	107
Жэл соогоо 1 тахяаhаа дунда зэргээр үндэгэ абалга (тоогоор)	143	185	129
Колхозуудта, совхозуудта гүрэнэй бусад ажахынуудта (гүрэндэ тушаагдаhан малай нэмэлтэ шэгнүүрые оруулалсан)			
Гүрэндэ худалдагдаhан малай дунда зэргын шэгнүүр:			
Эбэртэ бодо малай	305	310	102
Гахайн (поршоонхогүйгөөр)	100	106	106
Хонидой	33	36	109
Гүрэндэ худалдагдаhан тарган ба дундаhаа дээшэ тамиртай малай удельнэ хэмжээн (процентээр)			
Эбэртэ бодо мал	82	84	×
Гахай (тарган ба мяхалиг)	94	95	×
Хонид	51	66	×

Адуу малhаа, шубуудhаа ашаг шэмэ абаха талаар 1970 оной түсэб дүүргэгдээ. 5,4 мянган тонно hүн, 16,5 миллион үндэгэн, 355 тонно ноохон, 1969 онойхиhоо ехээр абтаа.

Колхозуудта, совхозуудта, гүрэнэй бусад ажахынуудта мал ажалhаа ашаг шэмэ иимээр абтаба:

	Жэл соогоо дунда зэргээр			
	1961—1965 онуудта	1966—1970 онуудта	1961—1965 онуудтай сасуулхада 1966—1970 онуудта проц.	1970 он
Мяхан (үүсэлэгдэhэн) мянган тонно	24,8	28,8	116	33,1
hүн — мянган тонно	108,6	137,0	126	139,3
Үндэгэн—миллионоор	16,7	39,8	238	59,9
Ноохон—тонноор	3677	4237	115	4874

Колхозуудта, совхозуудта, гүрэнэй бусад ажахынуудта урдахи жэлтэй сасуулбал, эды шэнээн ехэ продукт 1970 ондо абтаа: мяхан—...4 мянган тонно, hүн —10,2 мянган тонно, үндэгэн—12,8 миллионоор, ноохон—373 тонно.

Совхозууд, колхозууд үндэгэ ба ноохо үйлэдбэрилхэ 1970 онойнгоо түсэб үлүүлэн дүүргээ, hү haаха түсэбөө дүүргээ, мяха үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Мал ажалай продуктнууд гүрэндэ эды шэнээн худалдагдаа:

	1970 он	1970 он процентээр	
		Жэлэй түсэб	1969 он
Бүхы түхэлэй ажахынуудта			
Мал ба шубууд (амидын шэгнүүрэй мянган тонноор)	54,0	98	102
hүн — мянган тонноор	114,1	114	110
Ноохон—тонно (зачетно-шэгнүүрээр)	6340	109	106
Колхозуудта, совхозуудта, гүрэнэй бусад ажахынуудта			
Мал ба шубууд (амидын шэгнүүрэй мянган тонноор)	51,8	99,6	103
hүн—мянган тонноор	113,9	114	110
Үндэгэн—миллионоор	51,5	161	128
Ноохон—тонно (зачетно-шэгнүүрээр)	5945	109	107

Улаан-Үдын пристаниин хүдэлмэришэд шэнэ жэлэй навигацида бэлэдхэжэ hайнаар бэлдэнэ. Тэдэнэр теплоход болон баржануудаа hайн шахартайгаар заhабарилна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Заря» гэжэ теплоходой капитан Н. Н. Мокров, хүдэлмэришэн В. П. Агафонов гэгшэд теплоходойнгоо дэргэдэ.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

0,9 мянган тонно мал ба шубууд, 10,2 мянган тонно hү, 11,3 миллион үндэгэ, 385 тонно ноохо (зачетно-шэгнүүрээр) 1969 онойхиhоо ехээр гүрэндэ худалдагдаба. Мал ажалай продукт (hүнhөө бэшэ) урда урда жэлнүүдэйхиhээ hураггүй ехээр гүрэндэ худалдагдаба. hү, үндэгэ, ноохо худалдаха жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Захааминай, Түнхэнэй, Зэдын, Яруунын, Прибайкалиин, Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Загарайн, Баунтын, Хойто-Байгалай болон бусад зарим аймагуудай ажахынууд, тэрэшэлэн «Птицепром» трестын ажахынууд малай ба шубуудай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, худалдаха түсэбөө үнгэрэгшэ жэл бултанhаа hайнаар дүүргэбэ.

Тэжээлэй бааза бэхижүүлхэ, мал ажалые үбhэ тэжээлээр хангаха асуудалнууд, үнгэрэгшэ жэл hайнаар шиидхэгдээ. 1969 онойхидо орходоо 1,6 дахин ехэ (тэжээлэй единицэнүүд дээрэ оруулжа тоолоходо) үбhэ тэжээл мүнөөнэй үбэлжэлгэдэ бэлэдхэгдээ hэн. Тэрэ тоодо концентрированнэ тэжээл — 1,6 дахин, шэмэтэ—2,2, бүдүүн тэжээл—1,5 дахин ехээр бэлэдхэгдээ hэн. Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Бэшүүрэй, Прибайкалиин, Улаан-Үдын аймагуудай ниитын мал үбэлжэлгын үедэ үбhэ тэжээлээр бусадhаа hайнаар хангаданхай. Гэхэтэй хамта совхоз, колхозууд тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргээгүй. Ахын, Захааминай, Баргажанай, Баунтын, Яруунын, Сэлэнгын, Хориин, Загарайн, Хэжэнгын аймагуудай хэдэн ажахынуудта тэжээлэй бааза бэхижүүлхэ асуудал удаанаар шиидхэгдэнэ.

Малай байрануудтахи хүдэлмэри оньhожоруулгаяа совхоз, колхозууд үргэлжэлүүлээ. Малай, шубуудай байранууд иимээр үргэдхэгдэhэн, шэнээр баригдаhан байна гэбэл: 10,8 мянган толгой эбэртэ бодо мал (24 процент), 11,8 мянган гахай (33 процент), 282,8 мянган шубууд (83 процент) оньhон аргаар уhалагдаха болобо; 11,2 мянган толгой эбэртэ бодо мал (2 дахин), 14,2 мянган гахай (39 процент), 171,5 мянган шубууд (82 процент) оньhон аргаар эдеэлүүлэгдэхэ болобо; 22,4 мянган толгой эбэртэ бодо малай (84 процент), 25 мянган гахайн (2 дахин) аргал шэбхэ оньhон аргаар хуряагдаха болобо; 8,4 мянган үнеэд (79 процент) оньhон аргаар haагдаха болобо; 139,5 мянган тахяагай үндэгэн (2 дахин) оньhон аргаар суглуулагдаха болобо.

Ажалынь оньhожоруулагдаhан фермэнүүдтэхи адуу малай, шубуудай процентнь бүхы малай тоо толгойтой сасуулбал, жэлэй hүүлдэ эды шэнээн болобо:

	Уhаар хангалга	Тэжээл хубаалга	Аргал шэбхэ арилгаха ажал	Үнеэдые haалга	Бүхы ажалнуудта
Эбэртэ бодо мал	26	6	15	15	2
Гахай (2 hара хүсөөгүй поршоонхонуудые тоолонгүйгөөр)	62	66	66	x	24
Шубууд	98	39	57	x	25

Хүдөө ажалые оньhожоруулха, электрификацилха хүдэлмэри зарим колхоз, совхозуудта хүсэд hайнаар ябуулагданагүй. Мал ажалые оньhожоруулгын хэмжээн үшөөл бага байhан зандаа. Машина, техникэ мууса ашаглагдана. Тэжээл хубаадаг механизмуудай гурбанай нэгэ хубинь, аргал шэбхэ арилгадаг механизмуудай 6-най нэгэ хубинь хүдэлдэггүй. Үнеэ haалгын стационарна 125 түхеэрэлгын ойролцоол 77-ниинь үнгэрэгшэ жэл хүдэлhэн байна. Тракторнуудай олонхинь гансал халаан соо хүдэлдэг, тэдэнэй үдэрэй бүтээсэ удаанаар дээшэлнэ.

Совхозууд ба колхозуудтахи ажалай бүтээсэ 1969 онойхиhоо нилээд дээшэлээ, ороохо, овощ, үбhэ, үхэрэй мяха, хонинной мяха, hү болон ноохо үйлэдбэрилгын өөрынь үнэ сэн хямдарба, ашаг олзонь нэмэбэ.

Совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлhэн 1969 онойхиhоо 4 процентээр, колхозниугуудайхи 6 процентээр дээшэ гараба. Ажалай бүтээсэ салин хүлhэндэ орходоо түргөөр ургаа.

Совхозуудай хахадынь үнгэрэгшэ жэлые ашаг олзотойгоор дүүргээ. Гол түлэб «Птицепром» трестын ажахынуудай ашаар совхозууд бүхы дээрээ үнгэрэгшэ жэлые ашаг олзотойгоор түрүүшынхеэ дүүргэhэн байна. Гэбэшье ашаг олзо оруулха түсэбөө дутуугаар дүүргээ.

Колхозуудай али бүхы олзо доход 1969 онойхиhоо 26 процент, сэбэр олзонь 1,8 дахин ехэ байба. Хубаагдадаггүй жасада 1,5 дахин ехэ мүнгэн оруулагдаба.

III. ТРАНСПОРТ БА ХЭЛХЕЭ ХОЛБООН

Түмэр замай Улаан-Үдын отделени 1970 ондо ашаа тээхэ түсэбөө 100,8 процент, тэрэ тоодо модо ашаха түсэбөө 100,8, минерально-барилгын материалнуудые —98,6 процент, шулуун нүүрhэ—102,4 процент дүүргээ.

Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал ашаа шэрэлгэ 9,4 процентээр нэмэhэн байна.

РСФСР-эй Автомобильна транспортын ба шоссейнэ харгынуудай министерствын Буряадай транспортна управлени ниитын хэрэглэлэй автомобильна транспортаар ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые—110 процент, ашаанай түсэбые 102 процент, пассажирнуудые шэрэхэ түсэбые—110 процент, ашаанай эрьесын түсэбые—102 процент дүүргээ. Урда тээхи жэлэйхитэй сасуулбал ашаанай эрьесэ 5 процентээр нэмэhэн байха юм.

Улаан-Үдэ городой трамвайгаар 1970 ондо 31,5 миллион хүн шэрэгдэжэ, түсэбынь 99,6 процент дүүргэгдэhэн байна.

Хэлхеэ холбооной продукци юрэнхы дээрэнь гаргаха түсэб 98 процент, радиотрансляционно точконуудые олон болгохо түсэб 137 процент, телефонуудай абонентнүүдэй тоо олон болгохо түсэб 112 процент дүүргэгдээ.

IV. КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

Капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ баhан жэлэй турша соо 1,5 дахин hомололгын хэмжээн түсэбтэ танэмээ.

	1961—1965 онууд	1966—1970 онууд	1961—1965 онуудтай жэшэбэл 1966—1970 онууд процентээр
Капитальна барилгада hомологдоhон мүнгэнэй хэмжээн (миллион түхэригөөр)	648,6	1000	154

Республикын арадай ажахыдахи капитальна хүдэлмэридэ 1970 он соо бүхыдөө 203,3 миллион түхэриг hомологдоо.

Энэ мүнгэ зөөриhөө үйлэдбэриин барилгада 139,8 миллион түхэриг гү, али 69 процентнь, гэр байрын барилгада—38,7 миллион түхэриг гү, али 19 процентнь, соёлой-ажаhуудалай барилгада — 24,8 миллион түхэриг гү, али 12 процентнь зорюулагдаhан байна.

Үйлэдбэриин барилгада зорюулагдаhан мүнгэ зөөри республикын арадай ажахын бүхы hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ гаргашалагдаа.

Гансахан хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 1970 ондо 49 миллион түхэриг гаргашалагдаа. Хэрэглэгдэhэн уhа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдые барилгада 1970 ондо 3,3 миллион түхэриг гаргашалагдажа, жэлэй түсэб 113 процентээр дүүргэгдэhэн байха юм.

Республика дотор үнгэрэгшэ жэлдэ (колхозуудгүйгөөр) 147,4 миллион түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада үгтөө. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал гол фонднуудые ашаглалгада үгэлгэ 10,9 миллион түхэригөөр гү, али 7 процентээр бага байшоо.

Үйлэдбэрилгын барилгануудта 99,9 миллион түхэригэй гол фонд ашаглалгада үгтэжэ, жэлэй түсэб 108 процентээр дүүргэгдээ, 1969 онойхитой сасуулбал гол фонднуудые ашаглалгада үгэлгэ 1,6 миллион түхэригөөр гү, али 2 процентээр бага байба.

Шэнэ предприятинууд баригдажа, тэрэшэлэн хуушануудынь шэнэдхэгдэжэ ба үргэдхэгдэжэ, 1970 оной турша соо үйлэдбэриин иимэ хүсэнүүд: «Бурятэнерго»—управлени 35 киловатт ба дээшэшье напряженитэй 395,5 километр электро-дамжуулгын утаhа шэжэм, 28,5 мянган кв. хүсэтэй трансформаторна подстанцинууд, хүдөө ажахые электрижүүлхэ зорилготой 10 кв. напряженитэй 1301 километр электро-дамжуулгын утаhа шэжэм; «Забайкаллес» комбинат 210 мянган кубометр модо зөөхэ, 400 мянган кубометр модо буулгаха хүсэтэй түхеэрэлгэнүүд, 350 мянган дүрбэлжэн метр үүдэнэй блогуудые, 50 мянган кубическа метр технологическа зургадаhа гаргаха үйлэдбэри; «Теплоприбор» завод хиналтын ба технологическа онол аргануудые гуримшуулгын 600 мянган түхэригэй прибор гаргаха хүсэтэй үйлэдбэри ашаглалгада үгөө.

Сангинска нүүрhэнэй карьерэй жэлдээ 75 мянган тонно нүүрhэ малтаха хүсэтэй хоёрдохи ээлжээн, жэлдээ 16 миллион хэhэг хирпиисэ гаргаха силикатна хирпиисын заводой хоёрдохи ээлжээн, Улаан-Үдэдэ халаан соо 600 килограмм хубсаhа химическэ аргаар сэбэрлэхэ ба будаха фабрика, Улаан-Үдэ городто халаан соо 200 паар гутал хадхан заhабарилха механическа мастерской, Петропавловка тосхондо ажаhуудалай талаар хангалгын комбинат ашаглалгада үгтөө. Мелиорациин ба уhанай ажахын министерство 2001 гектар газар уhалха. 2408 гектар газарай намаг хатааха, 37 мянган гектар газар уhажуулха түхеэрэлгэнүүдые ашаглалгада үгөө, 4030 гектар газарай талмайе уhалдаг уhалууриин hубаг ханаабуудые hэльбэн заhаа, «Россельхозтехника» гэжэ нэгэдэлэй шатаар 575 условно заhабари хэхэ заhабариин мастерскойнууд, 2 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха складууд ашаглалгада үгтөө, Шэнэ Бэрээнэй механическа заводой 200 условно заhабари хэхэ хүсэтэй цех шэнэдхэн hэльбэгдээ; «Бурятцелинстрой» трестын ашаар 5 мянган кубометр хабсаргагдадаг түмэр бетон зүйлнүүдые гаргаха промбаза Курумкан тосхондо, 6 мянган кубометр перлито-бетонно блогуудые гаргаха хүсэтэй түмэр бетон зүйлнүүдэй завод Зэдэ станцида ашаглалгада үгтөө; хилээмэнэй продуктнуудай управлени 24 мянган тонно таряанай багтахаар элеватор, 17,6 мянган тонно ороохо багтааха таряанай складуудые бариhан байна.

Хүдөө ажахын министерствын предприятинуудай шатаар имагтал гүрэнэй түсэбөөр hомологдоhон мүнгэ зөөрөөр 5 мянган толгой эбэртэ малай, 48 мянган хонинной, 91 мянган толгой гахайн байха малай байранууд ашаглалгада үгтөө.

Республикын барилгын гол подрядна организацинууд 1970 ондо 112,6 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри бүтээгээ. Энэнь жэлэй түсэбэй 114 процент болоно. Тэрэ тоодо өөhэдынгөө хүсөөр 91,6 миллион түхэригэй хүдэлмэри хээ. Энэнь жэлэй түсэбэй 106 процентнь болоно. 1969 онойхитой сасуулбал өөhэдынгөө хүсөөр бүтээhэн барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн 18,8 миллион түхэригөөр гү, али 26 процентээр нэмэhэн байна.

Субподрядна организацинууд жэлэй турша соо 13,2 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ гү, али жэлэйнгээ түсэбые 109 процент дүүргээ. Энэнь урдахи жэлэйхидэ орходоо 1,6 миллион түхэригөөр гү, али 15 процентээр ехэ болоно.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин гол подрядна организацинууд жэлэйнгээ түсэбые иимээр дүүргээ:

	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	
	Бүхыдөө	тэрэ тоодо өөhэдынгөө хүсөөр
Буряадай барилгын управлени	102	109
«Бурятцелинстрой» трест	96	95
«Бурводстрой» трест	108	107
СМП № 834	125	131
Мостопоезд № 802	110	107
СМП № 397	106	118
Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлени	79	99,8

«Бурятмежколхозстрой» гэжэ нэгэдэл 1970 ондо 7,2 миллион түхэригэй подрядна хүдэлмэри хээ гү, али түсэбөө 111 процент дүүргээ, тэрэ тоодо өөhэдынгөө хүсөөр 6,7 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэhэн гү, али түсэбөө 111 процент дүүргэhэн байна. 1969 онойхитой сасуулбал подрядна хүдэлмэриин хэмжээн бүхыдөө 22 процентээр, өөhэдынгөө хүсөөр хэhэниинь —20 процентээр нэмээ.

1970 оной 11 hарын турша соо барилга-хабсарагалгын хүдэлмэридэ ба хамhабариин үйлэдбэридэ ябадаг нэгэ хүдэлмэрилэгшын бүтээсэ урдахи жэлэйнь тусхайта үетэй сасуулбал 10 процентээр дээшэлээ, мүн лэ энэ үе соо дунда зэргын салин хүлhэн 8 процентээр нэмээ. Зарим барилгын организацинууд ажалай бүтээсын ургалтатай жэшэбэл hарын дунда зэргын салин хүлhэнэй ургалтые үлүүсээр ехэ болгожорхёо. Тэдэнэй тоодо гэр барилгын комбинат, Мостопоезд № 802, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлени, «Бурводстрой» трест, «Востокцелинмонтаж» гэжэ хабсаралгын управлени, «Востокбурвод» гэжэ тусхай мэргэжэлэй участок оролсоно.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин өөрын үнэ хямдаруулха түсэбтэ даалгабаринууд 1970 оной 11 hарын турша соо иимээр дүүргэгдээ:

а) Буряадай барилгын управлени (728 мянган түхэригэй), «Дальстальконструкция» гэжэ хабсаралгын управлени (201 мянган түхэригэй), Мостопоезд № 802 (46 мянган түхэригэй), ВСЖД-гэй барилгын 2-дохи управлени (40 мянган түхэригэй), «Бурводстрой» трест (139 мянган түхэригэй), Загаhанай ажахын министерствын 6-дахи ПМК (21 мянган түхэригэй), «Востокцелинмонтаж» гэжэ хабсаралгын управлени (34 мянган түхэригэй) ба бусад алмалта хэhэн байна;

б) түсэблэгдэhэн өөрын үнэтэй сасуулбал СМП № 346 (207 мянган түхэриг), Улаан-Үдын ТЭЦ-эй барилгын управлени (166 мянган түхэриг), Баргажанай СМУ (110 мянган түхэриг), СМП № 397 (46 мянган түхэриг), «Сибэлектромонтаж» гэжэ хабсаралгын управлени (30 мянган түхэриг), «Сибхиммонтаж» гэжэ хабсаралгын управлени (54 мянган түхэриг). Худалдаа наймаанай министерствын СМУ (52 мянган түхэриг), мүн бусад мүнгэ зөөри үлүүсээр гаргашалаа.

Барилгын подрядна организацинууд ашаг олзо оруулха жэлэйнгээ түсэбые 11 hарын турша соо 112 процентээр дүүргээ гү, али түсэбhөө гадуур 1,08 миллион түхэригэй ашаг олзо оруулаа.

V. ХҮН ЗОНОЙ МАТЕРИАЛЬНА БАЙДАЛАЙ hАЙЖАРАЛГА БА БОЛБОСОРОЛОЙНЬ ДЭЭШЭЛЭЛГЭ

Республикын ажалшадай байдал 1970 ондо саашадаа hайжараа.

Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тоо жэлэй турша соо 2 процентээр нэмээ.

Энэ үе соо салин хүлhэнэй фонд 3 процентээр, hарын дунда зэргын салин хүлhэн 2 процентээр нэмэhэн байна. Колхознигуудай ажалай түлөөhэн дээшэлээ.

Хүдэлмэришэд, алба хаагшад болон колхознигуудай пенсионно хангалга улам hайжарна. 1970 ондо пенсионернүүдэй тоо 2 процентээр олон болоо, энэ үе соо пенси болон тэдхэмжэ үгэлгэ 8 процентээр нэмэhэн байна.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай, тэрэ тоодо ниитын эдеэ хоолой эд бараа, эдеэ хоол худалдалга 1970 оной турша соо 514 миллион түхэригэй болоhон гү, али түсэбынь 101,6 процент дүүргэгдэhэн байна. Тэрэ тоодо худалдаа наймаанай эмхинүүд 468,8 миллион түхэригэй бутархай эд бараа, ниитын эдеэ хоолой предприятинууд 45,2 миллион түхэригэй эдеэ хоолой зүйл худалдаhан байна бшуу.

Хүдөө нютагуудта наймаа хэдэг эд хэрэглэгшэдэй кооперациин худалдаа наймаанай организацинууд 166,7 миллион түхэригэй эдеэ хоолой зүйл болон промышленна эд бараа худалдаа гү, али түсэбөө 101,6 процент дүүргээ.

Тэрэнhээ гадна эд хэрэглэгшэдэй кооперациин организацинууд нютагай дэлгүүрнүүд дээрэ тогтоhон сэнгээр 6,8 миллион түхэригэй хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаhан байха юм.

1970 ондо республикын хүн зон худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудаар дамжуулан 1969 онойхидо орходоо 36,6 миллион түхэригэй промышленна эд бараа, эдеэ хоолой зүйл худалдажа абаа, энэнь түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо 8 миллион түхэригөөр ехэ болоно. 1969 онойхитой сасуулбал 1970 ондо гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай бутархай эд бараа худалдалга 6 процентээр нэмэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдаhан аад, харин 7,7 процентээр нэмэhэн байна.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинууд өөhэдынгөө абаhан продукци худалдалгые 1970 ондо нилээд ехээр нэмээгээ. Жэшээлхэдэ, 1969 ондо өөhэдынгөө абаhан продукцие 26,4 миллион түхэригтэ худалдаhан байгаа hаа, 1970 ондо 29,2 миллион түхэригтэ худалдаа. Тиин иимэ продукци худалдалга 10,6 процентээр нэмэhэн болоно.

1970 ондо гүрэнэй нөөсэнүүдhээ бутархай худалдаа наймаанай предприятинуудта промышленна эд бараа болон эдеэ хоолой зүйл үгэлгэ 1969 онойхитой сасуулбал иимээр нэмээ.

	1969 онойхитой сасуулбал 1970 он процентээр
Мяхан, мяханда оруулжа тоолоходо мяханай продуктнууд	102,4
hүн, hүндэ оруулжа тоолоходо hүнэй продуктнууд	103,0
Үндэгэн, үндэгэндэ оруулжа тоолоходо үндэгэнэй продуктнууд	109,5
Загаhан	146,2
Саахар	118,0
Оёhон хубсаhан	105,0
Трикотажна хубсаhан	102,0
Арhан гутал	111,0

Соёлой-ажаhуудалай ба ажахын хэрэглэлэй эд бараанууд: 85 мянган час, 10200 холодильник, хубсаhа угаадаг 16000 машина, 5400 мотоцикл ба мотороллер, 23000 радиоприемник ба радиоло, 14800 телевизор, 415 пианино ба рояль, 3300 оёдолой машина 1970 ондо хүн зондо худалдагдаа.

	Миллион түхэригөөр	
	1970 он	1969 онойхитой сасуулхада 1970 он процентээр
Нютагай худалдаа наймаан тэрэ тоодо:	192,1	106,5
Горпромторг	54,0	107,1
Горпищеторг	74,	100,0
Универмаг	11,9	100,8
Горхлеботорг	8,9	106,0
Хяагтын худалдаа наймаанай конторо	9,0	105,9
Спорттоварнуудай магазин	3,4	106,3
Столовонуудай трест	23,0	110,0
ОРС-нууд ба продснабууд тэрэ тоодо:	132,3	109,1
Лесдревпромой УРС	61,4	106,2
Зэдын продснаб	14,0	111,2
Гусиноозерско ОРС	12,9	108,5
ОРС НОД-6	24,3	107,5
Буркоопсоюз	166,7	108,2

Республика дотор гэр байрын, соёлой-ажаhуудалай барилга ехээр хэгдэнэ. Гүрэнэй, колхозуудай болон хүн зоной мүнгэ зөөрөөр республикын городууд ба тосхонуудта табан жэлэй турша соо бүхы дээрээ 1,3 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай, тэрэ тоодо 1970 ондо 247,3 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр ашаглалгада үгтөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ 27 мянга гаран хүн шэнэ байрада ороо, урда тээнь баригдаhан гэрнүүд соо байраяа үргэдхөө.

Гүрэнэй мүнгэ зөөрөөр 5168 үхибүүнэй hураха hууритай юрэнхы эрдэмэй шэнэ hургуулинууд, 7500 үхибүүнэй hууритай hургуулиин наhа гүйсөөгүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд, 25 оронтой, больница, 750 хүнэй орохоор поликлиникэнүүд, соёлой-ажаhуудалай бусад барилганууд бодхоогдоhон байна. Тиихэтэй хамта гэр байра, хүүгэдэй саад, больницануудые ашаглалгада үгэхэ түсэб бүхы республика дотор, тэрэшэлэн тус тус предприятинууд болон организацинуудта дутуугаар дүүргэгдэhэн байна.

Хүн зондо ажаhуудалай талаар туhаламжын хэмжээн табан жэлэй турша соо 2,4 дахин, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 3 дахин нэмээ.

1970 ондо 11,3 миллион түхэригтэ, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта —4,3 миллион түхэригтэ ажаhуудалай талаар туhаламжа үзүүлэгдээ. Хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгын хэмжээн 1969 онойхитой сасуулбал 18 процентээр, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 26 процентээр нэмэhэн байха юм.

Хүн зониие ажаhуудалай талаар хангалгын жэлэй түсэб 97 процентээр, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 100 процентээр дүүргэгдээ.

Ажаhуудалай талаар хангалгын 27 предприяти жэлэй турша соо нэмэжэ баригдаа. Ажаhуудалай талаар хангаха предприятинуудай тоо нэмэhэн болобошье тэдэнэр илангаяа хүдөө нютагуудта дуталдадаг байна тээшэ.

Арадай гэгээрэл, эрдэм ухаан ба соёл культура, саашадаа хүгжөө.

Арадай ажахыда, соёл болон элүүрые хамгаалгада хүдэлдэг дээдэ ба тусхай дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдэй тоо 1970 ондо нэмэжэ, 51,8 мянган хүн болоо. Энэ hуралсалай жэлэй эхинэй байдалаар юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудта 200,6 мянган хүн hурадаг байгаа. 1970 ондо дунда hургуулинуудые 9,6 мянган хүн дүүргэжэ, болбосоролой аттестат абаа. Энэ хадаа урда hуралсалай жэлдэ дүүргэгшэдhээ 1 процентээр олон болоно.

Интернат-hургуулинуудта 4,5 мянган үхибүүд, эдир багашуул, hунаагдаhан үдэртэй hургуулинууд болон бүлэгүүдтэ 19,4 мянган гү, али үнгэрэгшэ hуралсалай жэлэйхидэ орходоо 17 процентээр олон хүн hурана.

Дээдэ ба тусхай дунда hургуулинуудай студентнүүдэй тоо 1970/71 оной hуралсалай жэлэй эхиндэ 41,7 мянган хүн болоhон гү, али 1969/70 онуудай hуралсалай жэлэй эхинэйхидэ орходоо 2 процентээр нэмэhэн байна.

1970 ондо дээдэ ба тусхай дунда hургуулинуудта 10,7 мянган хүн абтаа. Дээдэ hургуулинууд ба техникумүүд 1970 ондо дээдэ, дунда мэргэжэлтэй 6,9 мянган хүниие hургажа гаргаа, энэнь 1969 онойхидо орходоо 8 процентээр олон.

hургуули дүүргэгшэдэй дунда 2875 инженер, техник, хүдөө ажахын 1424 мэргэжэлтэ 1852 багша, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин мэргэжэлтэд, тэрэшэлэн искусствын хүдэлмэрилэгшэд, 525 дунда эрдэмтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, худалдаа наймаанай ба кооперациин 215 хүдэлмэрилэгшэд бии. Профессионально-техническэ hуралсалай училищинуудые дүүргэhэн 6,5 мянган залуу хүдэлмэришэн арадай ажахыда, тэрэ тоодо 3,5 мянган залуу хүдэлмэришэн промышленность, барилга ба транспортда, 2,2 мянган хүдэлмэришэн — хүдөө ажахыда, 0,8 мянган хүдэлмэришэн арадай ажахын бусад hалбаринуудта эльгээгдээ. Тэрээнhээ гадна 1,7 мянган хүдэлмэришэд мэргэжэлээ дээшэлүүлээ, профессионально-техническэ училищинуудай үдэшын отделенинүүдтэ hуража, шэнэ мэргэжэл шудалаа.

Республика дотор 748 киноустановко хүдэлнэ. 1970 ондо кино, театр болон концертнүүдтэ хүнүүдэй оролго 25898 мянга болоhон байна.

Клубуудай, ниитын библиотекэнүүдэй тоо олон болоно, тэдэнэй номой фонднууд үргэдхэгдэнэ.

Город шадарай пионернүүдэй лагерьнуудта 23,5 мянган үхибүүд, эдир багашуул амараа.

Республикын больницануудай hуури 9,6 мянга болоо. Энэнь урдахи жэлэйхидэ орходоо 6 процентээр олон.

Бүхы мэргэжэлэй врачнуудай, дунда эрдэмтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй тоо олон боложол байдаг.

Хүүгэдэй яслинуудта 6 мянга гаран үхибүүн ябана.

Ажалшадай амархын, аргалуулхын тулада республика дотор санаторинууд, профилакторинууд, амаралтын байшангууд болон туристическэ баазанууд хүдэлдэг.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени.

МАНАЙ БАСАГАД ЭРХИМЛЭЭ

БАСКЕТБОЛООР Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн январиин 18-һаа 23 болотор Улаан-Үдэ хотодо боложо дүүрэбэ. «Труд» бүлгэмэй эхэнэрнүүдэй дунда үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ Магаданай, Кемеровскэ, Новосибирскэ, Томскын областьнуудай, Буряадай АССР-эй команданууд хабаадалсажа, чемпионой нэрэ зэргэ буляалдаба. Эндэ манай республикын спортсменкэнүүд айлшадаа бэлэхэнээр шүүжэ, зонын-гоо чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Тренер В. Хавкинай һоридог эхэнэрнүүдэй энэ команда республика соогоо хэдэн удаа шалгаржа, оло дахин чемпион болоһон юм.

Айлшаар манайда ерэһэн Кемеровскэ областиин команда хоёрдохи, Томско областиин спортсменүүд гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

Хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн мүрысөөнэй дүнгөөр республикын спортын эмхинүүдэй тогтооһон тусхай шангууд барюулагдаба. Жэшээнь, Кемеровскэ областиин командын түлөөлэгшэ Бредихина, Новосибирскын Воробьева — «эрхим добтологшод», Буряадай АССР-эй командын түлөөлэгшэ Багаева «эрхим хамгаалагша», Казань хотоһоо мүрысөө үнгэргэлсэхөөр ерэһэн Камелеевтэ «эрхим судья», Буряадай АССР-эй командын тренер Хавкинда «эрхим тренер» гэһэн шангууд барюулагдаба.

Тиигэжэ зоно соогоо эрхимлэһэн манай республикын суглуулагдамал команда байгша оной май һарада Владимир хотодо үнгэргэгдэхэ хахад финальна мүрысөөндэ хабаадалсаха болобо.

В. РИПП,
мүрысөөнэй главна судьягай орлогшо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зоно соогоо эрхимлэһэн Буряадай АССР-эй эхэнэрнүүдэй суглуулагдамал команда.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ХЭДЭН РЕКОРД ШЭНЭЛЭГДЭЭ

— Үдэртөө 19—20 градус хүйтэн болохо. Бага зэргээр жабарлаха, бүрхэгшэг байха,— гэжэ үглөөгүүр радиогоор соносхогдоһон байгаа. Иимэ мэдээсэл спортсменүүдтэ, илангаяа коньки, санаар урилдагшадта тиимэшье ехэ баяр асардаггүй. Юуб гэхэдэ, жабар шанга хүйтэндэ орходоо бүришье һаа түбэгтэй ха юм.

Улаан-Үдэ хотын, мүн республикын суглуулагдамал командын спортсменүүд — «хурдан хүлэгые» жолоодогшод өөһэд хоорондоо, командаараа облпрофсоведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө хоёр үдэрэй туршада үнгэрэгшэ пятница, субботын үдэрнүүдтэ мүрысэбэ. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр, нээрээшье, гайтайхан жабартай байгаа. Хүнэй нюур шэмхэһэн хорон хурса жабар. Үдэшэлэн тээшэ бүришье һаа хүйтэржэ, урилдаанда гараһан спортсмен бүхэнэй шуран хурдаар гүйхэдэ конькигайнь мүльһэ эсхэхэ абяан бүришье һаа элеэр дуулдана. Түрүүшын үдэр эхэнэрнүүд 500, 1500, эрэшүүл 500, 5000 метрэй зайда үдэшэ орой болотор мүрысэжэ, стадиондо суглараг-шадые һонирхуулһан байна.

— Түрүүшын ээлжээндэ урилдаха спортсменкэнүүд — спортын мастер Маргарита Журкина, Нина Паламарчук, Дилера Бекбулатова, Татьяна Бутакова, Тамара Искандерова болон бусад урилдаанай талмайда дуудагдана,— гээд хонгёо хурса абяан стадион дүүрэн соностоно.

...Стартын үгтэхэтэй зэргэ Маргарита Нина хоёр хоорондоо ана мана тулалдаһаар урилдажа мэдэбэ даа. Урилдаанда бэеэ зэһэһэн эдэнэр 500 метрэй зайн елэгэр мүльһэ эсхэжэ оронод. Дүн гаргахада СССР-й спортын мастер Маргарита Журкина зайгаа 51,7 секунда соо гаталжархиба. Нүгөөдэнь эрхимлэгшэһээ хэдэхэн алхамаар гээгдэжэ, фиништэ хүрэһэн байгаа. Эдэнэрэй удаа урилдаһан найман эхэнэрнүүд эрхимлэгшын харуулһан сагые һайжаруулжа шадабагүй.

Эрэшүүлэй дундаһаа спортын мастернууд Сергей Воронин, Сергей Можаев, Валерий Мунгалов, Григорий Филиппов гэгшэд бултыень ахижа, түрүүшын дүрбэн һуури эзэлнэ. Эдэнэр 500 метрэй зайе 16—46,7 секунда соо гаталаа.

1500 метрэй зай. Эхэнэрнүүдэй дунда энэ зайда болоһон урилдаанда Маргарита Журкина дахинаа шалгаржа, хоёр минута 42 секунда харуулба. Энэнь Маргаритын урда жэлнүүдтэ энэ зайда харуулһан сагые 4 секундаар һайжаруулһан байха юм. Мастертай ана мана шахуу ерэһэн Нина Паламарчук эрхимлэгшэһээ зааха гээгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

5000 метрэй зай. Энэ үдэр эрэшүүл хоорондоо мүрысэхөөр урилдаанда дуудагдана. Спортсменүүд Воронин, Можаев, Мунгалов, Филиппов гэгшэдэй хоорондо энэ зайда бахал шанга тулалдаан боложо, сугларагшадые һонирхуулна. Эндэ Воронииндо хүрэхэ спортсмен олдобогүй. Зайгаа найман минута табяад секунда соо гаталһан Сергей Воронин бусадһаа һайн саг харуулна. Сугтаа урилдаһан Можаев эрхимлэгшэһээ хэдэхэн секундаар гээгдэбэ.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр. Эхэнэрнүүд 1000, 3000, эрэшүүл 1500, 10000 метрэй зайда урилдажа оробо. Энэ үдэр СССР-эй спортын мастер Маргарита Журкина үшөө нэгэ амжалта түйлажа, бүхы спортсменүүдээ баясуулна. 1000 метрэй зайе Маргарита нэгэ минута 41,8 секунда соо гаталжа, республикынгаа рекордые шэнэлһэн байна. Республикын рекорд энэ зайда нэгэ минута 42 секунда байһан. Энээнииe СССР-эй спортын мастер Тамара Еременко 1961 оной январь һарада тогтооһон байгаа. Тиигэжэ арбан жэлэй туршада сохигдоогүй байһан рекорд энэ үдэр шэнэлэгдэбэ бшуу. Мүн энэ зайда урилдаһан Нина Паламарчук, Дилера Бекбулатова гэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлбэ. Эдэнэрэй удаа хойно хойноһоо һубарилдан урилдаанда гараһан спортсменкэнүүд эрхимлэгшэдые хүсэбэгүй.

— 1500 метрэй зайда спортын мастернууд Можаев, Воронин, Мунгалов, Матусевич гэгшэд түрүүшын ээлжээндэ урилдахань,— гэһэн соносхол эндэ сугларагшадай анхаралые татана. Яахадааб гэхэдэ, түрүүшын үдэрэй дүнгэй ёһоор, Сергей Воронин Сергей Можаев хоёр очкогойнгоо талаар адлирхуу байһан. Тиимэһээ эндэ сугларагшад эдэ хоёрой хэнэйнь түрүү һуури эзэлхые мэдээгүй байгаа ха юм.

Урилдаан түлэг дундаа. Ельүрэй тойролго бүхэнииe 28, 33, 8, 35, 4... секунда соо гаталан, финишэй зурлаада Воронининь түрүүлэн хүрэжэ эрхимлэшэбэ. Сагынь—хоёр минута 13,8 секунда. Тиигэжэ тэрэ үнгэрэгшэ жэлдэ тогтооһон өөрынгөө рекордые 0,06 секундаар һайжаруулһан байха юм. Можаевай саг — 2 минута 15,1 секунда болоһон байгаа. Удаадахи ээлжээндэ гараһан хурдан солбон спортсменүүд эрхимлэгшын сагые һайжаруулаагүй.

Эхэнэрнүүд һүүлшынгээ — 3000 метрэй зайда урилдаба.. 1969 ондо энэ зайда Маргарита Журкинагай тогтооһон республикын рекорд 5, 19, 8 секунда байһан. Зүгөөр энэ үдэр тус рекорд шэнэлхэ спортсменка үгы байшоо. Бусадһаа һайн саг харуулагшын дүн 5, 37, 4 секунда болоо. Энэ саг Маргарита Журкина харуулаа. Хоёрдохи һуурииe Дилера Бекбулатова, нүгөөдүүлынь — Искандерова, Паламарчук гэгшэд удаадахи һуури эзэлһэн байна.

Тэрэшэлэн эрэшүүл һүүлшынгээ — 10000 метрэй зайда урилдаагаа эхилжэ оробо. Мүн лэ энэ зайда 1970 ондо Сергей Воронинной тогтооһон республикын рекорд 17, 11, 1 секунда байһан. Харин энэ үдэр тэрэ рекорд дахинаа шэнэлүүлэгдэхэ байшоо ха юм. Авторынь мүн лэ Сергей Воронин. Энэ жэлэй мүрысөөндэ хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар бэеэ бэлдэһэн Сергей зайгаа 17, 01, 4 секунда соо гаталжа, бусадһаа олон очко абажа, хоёр рекорд шэнэлһэн байна бшуу. Тиигэжэ Сергей Воронин дүн хамтадань 190, 965 очкотой боложо, облпрофсоведэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа СССР-эй спортын мастер Маргарита Журкина 212, 833 очко абажа, урилдаанда үнгэрэгшэ жэлэй өөрынгөө суглуулһан — 212, 882 очко мүн лэ һайжаруулһан байха. Иигэжэ хоёр үдэрэй туршада болоһон шанга тулалдаанда спортын мастернууд шалгаржа, облпрофсоведэй грамота, шангуудта хүртэһэн байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ҮНЭТЭ ШҮҮБЭРИ

«Георгиевский» совхозой Амгалантын отделениин тракторна, таряан ажалай бригадирай туһалагша Баян Жамбалдоржиев СССР-эй ДОСААФ-ай лотерейнэ биледээр «Иж-Юпитер-2» маркын мотоцикл шүүжэ, баяр дээрэ баяр нэмэбэ. Хориин аймагай нөөсэлгын кассада эдэ үдэрнүүдтэ тус лотерейн биледүүдтэ үшөө хэдэн зуугаад түхэригэй шүүбэри бууһан байна.

Л. БАРАДИЕВ.

«ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ БАЙХА ЁҺО ЗАНШАЛ»

Революционно, дайшалхы болон ажалай алдар солын клубай республиканска совет болон ВЛКСМ-эй обком «Хэтэдээ мүнхэ байха ёһо заншал» гэһэн гаршагтай бюллетень һаяхан гаргаа. Революционно, дайшалхы ба ажалай алдар солын клубуудай соведүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай бюллетень соо хэлэгдэнэ. Залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар үнгэргэһэн комсомолой эрхим организацинууд тухай эндэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэгдэнэ.

20-ёод, 30-аад, 50-яад онуудай комсомолшуудтай болоһон һонирхолтой уулзалганууд жэшээ болгогдон эндэ харуулагданхай. Мүн революциин ветерануудай, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд бюллетеньдэ оруулагдаһан байна.

Совет арадай революционно, дайшалхы болон ажалай алдар солын түүхэтэ газарнуудаар ябаһан аяншалагшадай буулгаһан фото-зурагуудшье эндэ бии.

Д. КОЛМАКОВ.

НВСО-гой командованиин захиралта

Освобождение гэжэ хэблэлэй агентство Урда Вьетнамһаа иигэжэ дамжуулна. Урда Вьетнамай бүхы газар дээрэ 1971 оной январиин 26-да Индохитадай сагаар 00 часһаа январиин 30-най 00 час хүрэтэр 4 үдэрэй турша соо сэрэгэй ябуулганууды саг зуура болюулха тухай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командовани зэбсэгтэ хүсэнүүдтээ захиралта гаргаа. Энэ үе соо шэнэ жэлэй һайндэр болохо байна бшуу.

Дайсанай ямаршье сэрэгэй ябуулганууд, тэрэ тоодо тагнуул хэхэ зорилгоор авиациин ниидэлгэнүүд бомбодолго, буудалганууд, химическэ бодосуудые тараан сасалга гэхэ мэтэ энэ үе соо хэгдээ һаа сэрэгэй ябуулга саг зуура болюулха тухай Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын шиидхэбэриие эбдэһэн ябадал гэжэ тоологдоод, шанга харюу сохилто абаха гээд НВСО-гой командованиин захиралта соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. (ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

Италиин Компартиин ой

РИМ. (ТАСС). Италиин Компартиин 50 жэлэй ойе тэмдэглэхын тулада Римэй Спортын ордон соо болоһон баярай заседанида Италиин бүхы нютагуудһаа 20 мянга гаран коммунист январиин 24-дэ суглараа.

ИКП-гэй Генеральна секретарь Л. Лонг түрүүтэй партиин хүтэлбэрилхы органуудай гэшүүд, аха дүү партинуудай делегацинууд тэрэ тоодо КПСС-эй делегаци президиумдэ һуулсаа.

Италиин Компартиин Генеральна секретарь Л. Лонг эхилэлгын тобшохон үгэ хэлэжэ, сугларагшадта хандаһан байна.

КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Казахстанай компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев трибунын [...] ерэнэ. ИКП-гэй Центральна [...]тедтэ, Италиин бүхы коммунис[...] хүдэлмэришэн анги ба ажа[...] Д. А. Кунаев КПСС-эй [...] КПСС-эй ЦК-гай Генеральна [...]тарь нүхэр Л. И. Брежневһээ [...] миллион тоото совет коммуни[...] болон бүхы совет ажалшадһаа [...] дүүгэй халуун амаршалга хү[...]

50 жэлэйнь ойе һайндэр[...] хабаадалсахаяа Рим ерэһэн бү[...]дэ хэдэн коммунис партинуу[...]лөөлэгшэд ИКП-дэ амаршалгы[...]нүүдээр хандаһан байна.

Италиин Компартиин 50 [...] ой, тэрэнэй мүнөөнэй зорил[...] тухай ИКП-гэй Политбюрогой [...]шүүн Джан Карло Пайетта [...] дээрэ элидхэл хээ.

Р. АРИСМЕНДИ ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

МОНТЕВИДЕО. (ТАСС). Ниислэлэй хүдэлмэришэдэй кварталнуудай нэгэндэ олон зоной хабаадалгатай ажалшадай ехэ митинг болоо. Тэрэниие Уругвайн коммунис парти (КПУ) эмхидхэһэн байна. Арадай үргэн фронт байгуулхые эрмэлзэжэ байһан ороной түрүү үзэл бодолто хүсэнүүдтэ ехээр халдан ородог хархис этэгээдүүдтэ митинг дээрэ үгэ хэлэһэн компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Родней Арисменди эрид шанга харюу үгөө. Засагые дайшалан абахын, империалис монополинуудай эзэрхэлгэһээ ороноо гаргахын тулада Уругвайн арад политическэ нягта нэгэдэлтэй болуужан гэжэ айдаг дээрэһээ хархис хэблэл һүүлэй үедэ хардалга гүрдэлгын кампани дэлгэрүүлнэ гээд Р. Арисменди онсолон тэмдэглээ.

Арадай үргэн фронт байгуулгые ороной хүдэлмэришэд ба таряашад, профсоюзна олон организаци, интеллигенциин түлөөлэгшэд, залуушуул дэмжэнэ гээд КПУ-гай ЦК-гай нэгэдэхи секретарь тэмдэглэһэн байна.

Орон доторхи мүнөөнэй оршон байдал тухай тогтоходоо, ажалшадай байдал муудажал байһаар гээд Р. Арисменди заагаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ конституциин дүримүүд нэгэтэ бэшэ хубилгагдаа, ажалшад хүдэлмэриһөө олоор гаргагдаа, газетэнүүд хаагдаа, олон уругвайцууд түрмэдэ хаагдаа, орон дотор эмхи гуримгүй, хүсэрхэлгын оршон байдал тохёолдоо.

Энээндэ арадай үргэн фронт байгуулжа ороной ажалшад, бүхы түрүү хүсэнүүд харюусаха байна. «Энэ фронт өөрынгөө гол ёһонуудые тодорхойлхо, программаяа хараалха, нэгэ талаһаа эзэд баяшуулай, нүгөө талаһаа бүхы арадай хоорондохи илгаае тодолхо» гээд Р. Арисменди үгынгөө түгэсхэлдэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

СИОНИСТНУУДЫЕ ХЭН ТУХИРНАБ

ПАРИЖ. (ТАСС). Израилиин хүтэлбэрилэгшэдэй болон уласхоорондын сионизмын хоорондоо ехээр үгэсэжэ байһые элишэлхэдээ, Парижай «Темуаньяж кретьен» гэжэ недели бүриин хэблэл өөрынгөө һүүлшын номер соо иигэжэ бэшэнэ: «бүхы юумэн Иерусалимда, тааралдуулгын комитет гэдэгэй тон нюуса суглаанууд дээрэһээ эхилнэ. Премьер-министр комитедэй саг үргэлжын гэшүүдэй нэгэн юм». Комитедэй суглаан «һара бүхэндэ үнгэргэгдэдэг, ямар юумэнэй хэгдэхэ байһан тухай, дүүргэлтыень хэндэ даалгаха тухай асуудал эдэ суглаанууд дээрэ шиидхэгдэдэг» гээд хэблэл үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.

ПНР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

ВАРШАВА. (ТАСС). ПАП агентство иигэжэ дамжуулна: Үйлэдбэриие хүгжөөхэ, предприятинуудай юрэнхы байдалай түлөө директорнүүдэй, харюусалгата тушаалнуудые даадаг бүхы хүнүүдэй эрхые бэхижүүлхэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ тухай Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын һанамжа, дурадхал оруулһантай дашарамдуулан, үйлэдбэриин предприятинуудта гурим, журам дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха асуудалнуудые ПНР-эй Министрнүүдэй Совет хаража үзөө.

Хүниие һогтоон бадайрүүлдаг хорото бодосуудые худалдалга США-да саг үргэлжэ дээшэлжэ, энээниие эрхилэгшэдтэ айхабтар ехэ олзо доход үгэнэ.

Нью-Йорк, Лос-Анджелес ба Чикаго—эдэ томо томо городуудһаа ороной бүхы нютагуудта самоледоошье, автомашинааршье энэ хорото зүйл тараагдана.

Һаяшаг полицинхид Нью-Йоркдо хорото бодосуудые шэрэһэн автомашина (зураг дээрэ) бариба.

«Ньюсдей» гэжэ американ газетэһээ абтаһан зураг.

ТАСС-ай фотохронико.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: республикын хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ зорюулагдаһан материалнууд. Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэлэй үргэлжэлэл.

Гурбадахи хуудаһанда: Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэлэй түгэсхэл. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Р. Макальскаягай фоторепортаж. «Спортын һонин» гэһэн гаршаг доро информацинууд.

ИНК-гай һунгалтын ур[...] тээхи манифест

ДЕЛИ. ТАСС-ай корресп[...] В. Матяш иигэжэ дамжуулна: [...]диин Национальна конгресс зонхилхы партиин (ИНК) һун[...] урда тээхи манифест эндэ т[...]лагдаа. Энэ документ хадаа [...]ментын һунгалтын үедэ [...] бэелүүлхэ политическэ прог[...] болоно. Амгалан ёһоной, мүн [...]лэлнүүдтэ хабаадалсахагүй, [...]циальна дэбжэлтын политика [...] сэхээр бэелүүлхэ байһан ту[...] ИНК тус документ соогоо мэд[...] «Ороной экономическа ба соц[...] дэбжэлтын замдахи һаад тү[...]дые зайсуулхын тулада [...] шэнэ этигэл найдабарида хүр[...] эрмэлзэжэ байһанаа Индиин [...]хилхы парти элирхэйлэн мэдү[...]

Түрүү шэнэдхэлгэнүүдые [...]гэдэ мүлжэгшэ һангинуудаар [...]дэн һаад ушаруулдаг баруун[...] баримталдаг хархис этэгээ[...] шажанай-бүлгэмэй хёморо[...] эсэргүү тэмсэл дэлгэрүүлхые [...] һунгагшадые уряална.

Манифестын гадаадын пол[...]скэ бүлэг соо иигэжэ онсолон [...]дэглэгдэнэ. Амгалан ёһоной [...]тика бэелүүлхэ, колониализм[...] дэһэ яһанай илгаа гаргалгы[...] үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ ябад[...]раалһан «Нерүгэй хараа шу[...] бэеэ даанхай Инди батаар бар[...]ха. Энэ хараа шугам Индиин [...]нальна ашаа туһала тааралда[...]рэнэй бүрин эрхэтэ, аюулгүй [...]еэ даанхай байдалые аршала[...] гаалгада туһална гээд манифе[...] хэлэгдэнхэй.

ВЕНЕСУЭЛЫН КОМПАРТИ[...] IV СЪЕЗД

КАРАКАС. (ТАСС). Венес[...] Коммунис партиин IV съезд [...] суэлын ниислэл Каракаста [...] 23-да нээгдээ.

КПВ-гэй Генеральна сек[...] Хесус Фариа, партиин бусад [...] ажал ябуулагшад президиумд[...]гаа. Съездэ 11 аха дүү па[...] түлөөлэгшэд ерэһэн байна. [...] дээрэ КПСС-эй делегациин ерэ[...]һан тухай мэдээсэлые сугла[...] нэрьемэ альга ташалгаар угта[...]

Өөһэдынгөө делегацинуудые [...] гээжэ шадаагүй аха дүү 30 [...]тиин амаршалгын бэшэгүүд съ[...] нэрэ дээрэ абтаа.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

НЭГЭДЭХИ ПРОГРА[...] УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: [...]часһаа «Петя ба шоно» гэһэ[...] бүүдтэ зорюулагдаһан үлыг[...] лет. 18.30 минутаһаа «Бур[...] партийна организациин түү[...] гэһэн дамжуулга. 18.55 мину[...] «Соведүүд—арадай засаг» [...] дамжуулга. 19.25 мину[...] «Факел» гэһэн залуушуулай [...]грамма. 20.10 минутаһаа [...] бэлэдхэгшэдтэ зорюулагдаһан [...]ническэ мэдээсэлэй һонин» [...] ээлжээтэ дамжуулга. 20.40 [...]таһаа телепанорама. 21 [...] «Сказание о земле сибирской» [...]һэн уран һайханай фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА [...] часһаа 00.45 минута хүр[...] Москваһаа дамжуулга. 21 ча[...] Р. Кутуй гэгшын «Хараасгай-[...]дөө тосхоной шубуун» гэһэн [...]визионно зүжэг. 23.30 мину[...] концерт. 23 часһаа орон до[...] һонин. 23.05 минутаһаа «КПСС [...] XXIV съездэ зорюулагдаһан [...] республиканудай фестива[...]һэн дамжуулга.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефон[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ле[...] 35. Телефоны: редактор[...] 54-54, приемная—54-93, з[...] редактора—68-08, зам. ре[...]тора—62-62, ответ. секрет[...] —50-52, зам. ответ. секрет[...] —66-76, отделы: партий[...] жизни—60-91, сельского [...]зяйства—64-36, 63-86, про[...]ганды и агитации—56-23, п[...]мышленности и строительс[...] —61-35, советского строит[...]ства и быта—69-58, культу[...] и школ—60-21, писем и [...] селькоров—67-81, информ[...] —34-05, общественная при[...]ная—56-62, машинное бюро [...] 57-63, фотолаборатория 33-61.

ХИТАДАЙ АРАДАЙ КОММУНАНУУДТАХИ БАЙДАЛ

Арадай коммунануудые, саашадань «тааруу болгохо», «гуримшуулха» шухала байһан тухай хитад хэблэл һүүлэй үедэ онсолон тэмдэглэдэг болоо.

1958 ондо байгуулагдаһан Хитадай хүдөөгэй коммунанууд мүнөө үедэ захиргаанай-үйлэдбэриин нэгэдэл болоно гээшэ. Тэдээндэ хэдэн «томо үйлэдбэриин бригаданууд» (тайлбарилан хэлэбэл, хэдэ хэдэн тосхоной хүн зониие нэгэдүүлдэг бригаданууд) «үйлэдбэриин бригаданууд» (тайлбарилан хэлэбэл, тус тус тосхонууд), тэрэшэлэн нютагай промышленностиин жэжэхэн, гар урлалгын предприятинууд заабол ородог юм. «Ревкомууд» гэдэгүүд коммунануудые толгойлно. «Соёлой хубисхалай» үедэ намнан тараагдаһан засагай урдын һунгагдамал органуудай оронда иимэ ревкомууд бии болгогдоһон байгаа бшуу. Тиихэдэ «үйлэдбэриин томо бригаданууды» хүтэлбэрилхы бүлэгүүд гэдэг толгойлдог юм. Маоистнуудай тала баригшадһаа байгуулагдадаг «ревкомуудта», «хүтэлбэрилхы бүлэгүүдтэ» КНР-эй арадай коммунануудта байрладаг армиин частьнуудай түлөөлэгшэд шухала үүргэ дүүргэдэг юм. «Соёлой хубисхалай» үедэ намнагдаһан партийна организацинуудай оронда шэнэ партийна организацинууд һүүлэй үедэ коммунануудта байгуулагдажа эхилээ. Хэблэлэй мэдээсэлнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, саашадаа «ревизионистнуудые элишэлхэ» зорилго эдэ организацинуудта даалгагдана. «Маогой зохёолнуудые бүхы бүлөөрөө шудалалгые» эмхидхэхэ хэрэг мүн лэ эдэ организацинуудта даалгагдана. Маогой зохёолнууд мүнөө хитад тосхон бүхэндэ уялгата ёһоор шудалагдадаг байна.

Сагай уларилай угаа тааруу һайн байһан дээрэһээ үнгэрэгшэ жэлдэ бараг һайн ургаса хуряагдаа. Гэбэшье, эдеэ хоолой талаар ороной байдал урда мэтэ бэрхэтэй хэсүү зандаа. Тиимэһээ засагаархид коммунануудай гол фонднуудһаа гүрэнэйнгөө нөөсэнүүдые хүсэлдүүлхэ һэдэлгэ гаргана. Шэнэ түсэбүүд зохёогдоходоо, коммунануудһаа гүрэн хэды шэнээн хэмжээнэй орооһо таряа абахаб гэжэ тодорхойлогдодоггүй дээрэһээ бодото дээрээ хэды шэнээн ургасын хуряагдаһые хараада абан орооһо тарянииинь суглуулан абтадаг байха юм. Гүрэнэй фондодо гол хубитаяа тушаахаһаа гадна, коммуна бүхэн «дайнай болоо һаань хэрэглэгдэхэ» таряа уялгата ёһоор тушааха, тэрэшэлэн «дайнай болоо һаань хэрэглэгдэхэ өөһэдынь нөөсэ» байгуулха зэргэтэй юм. Хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор эдэ бүгэдэһөө уламжалан, таряашадта өөһэдтэнь үлэһэн орооһо тарян амидаран һуухын тулада шухала болохо эгээн доодо захын хэмжээе хангажа шадахагүй байна бшуу.

Таряашадай ажалые материальна талаар урмашуулха зорилгоор «соёлой хубисхалай» урда тээ хэрэглэгдэдэг гол ёһон «революцида харша, хара амяа хараһан» ябадал, «материальна урмашуулга хэрэглэн түсэблэхэ онол арга хадаа ревизионизм» болоно гээд хитад хэблэл улам шангаар онсолон тэмдэглэдэг болоо. «Бодолтойгоор урмашуулгын» ба «соёлой хубисхалай» үедэ һамна зада сохигдоһон «ревизионистнуудай» идхадаг «материальна урмашуулгын» хоорондоо ямар илгаатай байһые «Маогой һургаалые шудалха хуралдаануудта» хабаадаһан эдэбхитэд, «дүрбэн һайнай түлөө» армидахи хүдэлөөнэй түлөөлэгшэд коммунануудта үнгэргэгдэһэн ба үнгэргэгдэжэ байһан суглаанууд дээрэ тайлбарилна. «Бодолтойгоор урмашуулга» гэдэг бодото дээрээ ямар удхатайб? Жэшээлхэдэ, Хитадтахи эгээн лэ эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог «Малу» коммунада (Цзядин уезд) Хитадтахи тусхайта мэдээнэй ёһоор коммунын гэшүүн жэлдээ оройдоол 147 юаниин олзо—тон лэ багахан мүнгэ абадаг байха юм. Тиихэдэ таряашан өөрынгөө олзын нилээд горитойхон хубиие нөөсэлэлгын касса гэдэгтэ жэл бүхэндэ уялгата ёһоор оруулдаг, засагаархидай зүбшөөлгүйгөөр энэ мүнгэеэ гэдэргэнь бусаажа абаха эрхэгүй юм.

Коммунын гэшүүдэй дунда һарын паек хубаарилха Дачжайска гурим Хитадта мүнөө үедэ ехээр дэлгэрүүлэгдэнэ. «Дачжайска эгээн түрүү томо үйлэдбэриин бригадын» нэрээр нэрлэгдэһэн энэ шэнэ гуримай удхань гэхэдэ, хамагай түрүүндэ, таряашадай хэһэн ажал бэшэ, харин тэрэнэй «Маодо үнэн сэхэ байлгань» анхаралда абтадаг байха юм. Общество хадаа «политическэ һанал бодолдонь тааруугаар» өөрынгөө гэшүүн бүхэниие урмашуулдаг гээд «Жэньминь жибао» газетэ тэмдэглэнэ. Хэһэн ажалай хэмжээе ба шанарые хараада абан ажалай түлөөһэ үгэдэг болохо тухай зарим үйлэдбэриин бригадын гэшүүдэй хүсэлые «ангиин дайсанай һанамжа» гэжэ «Жэньминь жибао» газетэ сэгнэнэ.

Коммунануудай үгэдэг паёгоор амидаран һууха аргагүй байһан дээрэһээ, таряашад ондоо тээгүүр ажаллажа арга хургаа бэдэрдэг. Энэнь «Үдэрэй сагта Маогой аша туһада, үдэшэнь өөрынгөө аша туһада ажалла» гэжэ хитад тосхонуудта дэлгэрһэн хошоо үгэнүүдтэ тааралдана бшуу. «Ревизионизм гаргалгын энэ хорото үзэгдэлтэй» тэмсэн, «түрүү бүлэнүүд» тухай дэлгэрэнгы статьянуудые Пекинэй гол газетэ «Жэньминь жибао» гаргадаг болоо. Эдэ түрүү бүлэнүүд эндэ тэндэ гар үзүүрэй хүдэлмэри хэлгые буруушаадаг байха юм. Тиихэтэй хамта бууса шадарайнгаа альганай шэнээн газар дээрэ «угаа оролдосотойгоор ажалладаг» коммунын тиимэ гэшүүдые «али бүхыгөөр шүүмжэлхые» хэблэл уряална.

Хүдөө тосхонуудта гүрэнэй банкһаа урьһаламжа үгэлгэ КНР-тэ үнэндөө болюулагдаһан байха юм. Ажахын үйлэдбэриин гаргашануудые өөһэдөө түлэхыень таряашадые баадхаһан тиимэ коммунануудай хүтэлбэрилэгшэдые хэблэл магтана. «Мүнөөнэй политика хадаа өөһэдыгөө бэеэрээ хангаха политика болоно» гээд Хитадай томо хүдөө ажахытай Хэнань провинциин радиостанци һаяхан мэдүүлээ. «Өөһэдыгөө бэеэрээ хангаха политика» коммунын ажабайдалай али бүхы таладань хамаатай юм. Жэшээлхэдэ, гүрэн коммунануудые медицинскэ талаар хангажа шаданагүй. Энэ асуудал шиидхэхэ ямар арга бииб? Энэ хадаа «Синьхуа» (Гуандун провинци) коммунын жэшээ дээрэһээ харагдана. Тэндэ хариин бүлэг журналистнууд һаяхан ошожо шадаһан байгаа бшуу. Тус коммуна 60.000 гаран хүн зонтой, теэд тусхай эрдэмтэй гансахан лэ медицинскэ хүдэлмэрилэгшэ бии, тэрэ нилээд ехэ саг соо поли дээрэ хүдэлхэ уялгатай юм. Харин Хитадай олонхи коммунанууд шэнги «Синьхуа» «хүл нюсэгэн врачнууд» гэдэгэй бригадые өөһэдынгөө хүсөөр бэлдэә. Эдэнэр хадаа дүрбэн һарын турша соо медицинэдэ һураһан, жэл бүхэндэ хүдөөгэй медигэй дэргэдэ 15 хоногой «практика» гарадаг таряашад болоно. Эдэнэр полевой хүдэлмэриһөө сүлөөтэй сагтаа медицинскэ зэр зэмсэг түхеэрдэг, эм дом буйлуулдаг, үбшэнтэниие аргалдаг, операцишье хэдэг байна бшуу.

Хитадта арадай коммунануудые «гуримшуулга» үргэлжэлһөөр.

Ю. КОРНИЛОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР ● Н-04329. Заказ № 866.